

Sisällys

1/1994

Juhana Piha Tältä me näytämme, jäsenkysely 1992	4
Martin Helin Lintuverkko - lintuaiheista keskustelua tietokoneverkoissa	8
Esa Lehikoinen Aotearoassa saa kokemuksia	12
Jyrki Normaja Tunisia - vastakohtien maa	26
Sekalaista	30
Vejjo Vänskä Jurmon huulikirjasta	34
Kuvagalleria	34
Osoitemuistio	35

*Kansi: Mikko Tamminen, koskikara Espoossa
28.2.1987.*

Talvipinnarallissa rikottiin ennätyksiä

TLY:n jo kahdeksas talvipinnaralli järjestettiin 5.12.1993. Kisa oli tasoltaan kova, sillä peräti seitsemän joukkuetta havaitsi vähintään 50 lajia ja entisen kisaennätyksen rikkoivat neljä joukkuetta! Kokonaislajimääräkin nousi uusiin ennätyslukemiin, 86 havaittua lintulajia.

Kilpailusta onasteltiin vähälajista, sillä edellisenä päivänä alkanut vesisade losotti koko yön. Aamuksi sade onneksi lakkasi ja ralli voitiin käydä hyvässä säässä. Tiet tosin olivat vaarallisen liukkaat. Seuraavassa tulokset:

1. Esa Laine ja Jukka Salonen **58** lajia (Yläne-Mynämäki-Turku-Naantali 300 km)
2. Jyrki Normaja, Jukka J. Nurmi ja Vesa Partanen **57** lajia (Parainen-Turku-Mynämäki 270 km)
3. Rami Lindroos, Sampo Kunttu, Paavo Sallinen ja Mikko Suhonen **56** lajia

- (Parainen-Piikkiö-Turku-Naantali-Rymättylä 260 km)
Pekka Alho, Hannu Klemola, Tom Lindbom ja Jukka Sillanpää **56** lajia (Turku-Uusikaupunki-Turku 300 km)
5. Kalle Rainio, Mikko Ylitalo, Pekka Toola, Heikki Tuominen ja Sari Koivunen **53** lajia (Paimio-Piikkiö-Turku 130 km)
6. Annika Forsten, Markku Lauren, Matti Lempiäinen ja Tapani Numminen **52** lajia (Turku-Piikkiö-Paimio-Sauvo 182 km)
7. Mika Hemmilä, Jarmo Saarnio ja Asko Suoranta **50** lajia (Kustavi-Mynämäki-Turku 274 km)
8. Ville-Veikko Salonen ja Petri Helminen **48** lajia (Mynämäki-Mietoinen-Naantali-Turku-Piikkiö 200 km)
9. Jouni Riihimäki, J. Laaksonen, J. Riihelä ja M. Ahola **45** lajia (Särkisalo-Perniö-Salo -)
10. Kimmo Kuusisto, Mika Sjöblom ja Ari Kuusela **41** lajia (Dragsfjärd-Turku 250 km)
11. Mikko Heinonen ja Arno Lipsanen **37** lajia (Turku-Parainen-Piikkiö-Turku 180 km)
12. Rauno Laine, Jarmo Laine ja Timo Elovaara **35** lajia (Uusikaupunki-Mietoinen-Turku 250 km)
13. Pekka Salmi, Juhani Salmi, Jari Virtanen, Jukka Virtanen ja Keijo Katainen **28** lajia (Paimio -).

Ratkaisulajit olivat tällä kertaa isokäpylintu ja kuningaskalastaja, jotka olivat voittajajoukkueen ässiä. Muita vain yhden joukkueen havaitsemia lajeja olivat: haahka, silkkiuikku, peltopyy, harmaahaikara, piekana, jäägavia sp, jänkäkurppa, kuikka, rautiainen, mustavaris, pikkuuikku, punarinta ja varpusöllö.

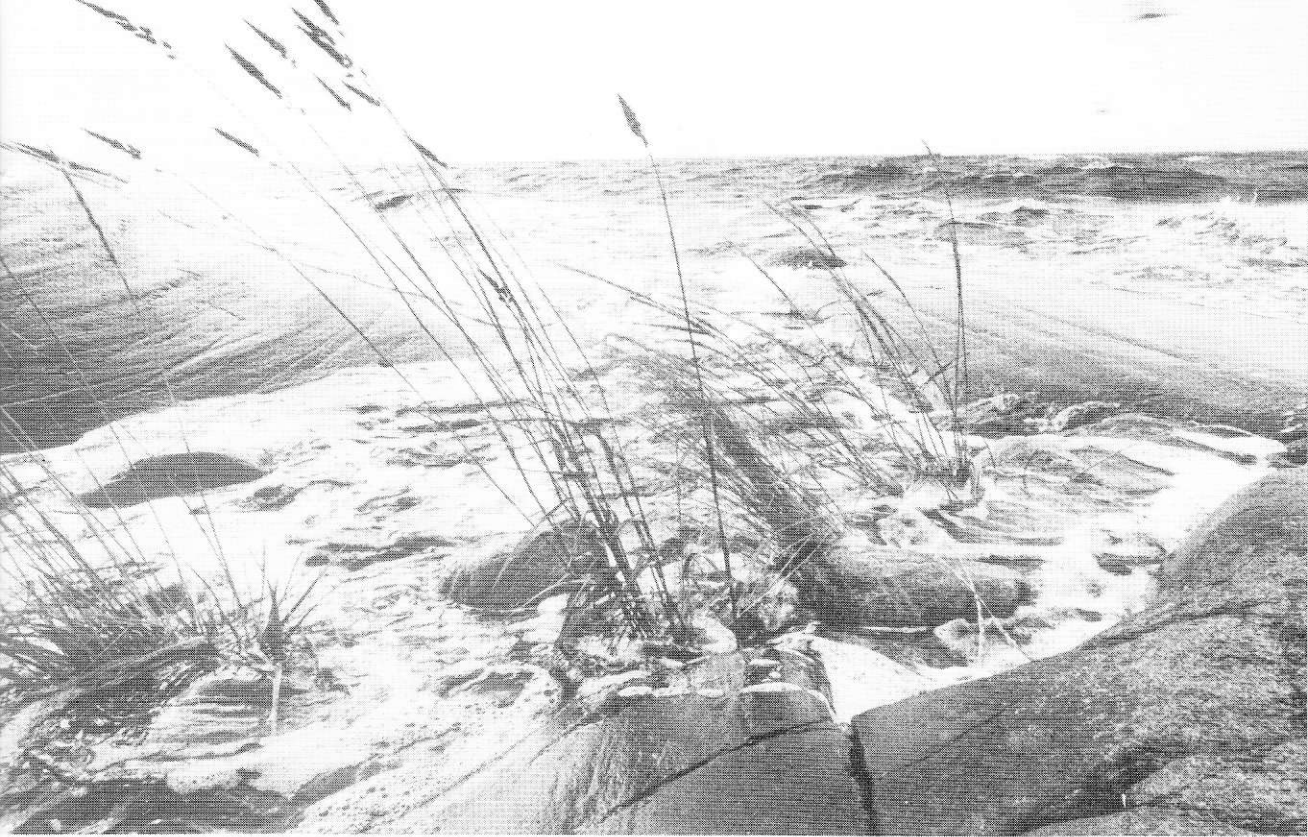
Teknisiä ongelmia

Ukulin numerot 2, 3 ja 4/93 saatiin tehtyä ennätysajassa kovan paineen alla. Valitettavasti kirjapainon tekniset ongelmat viivästyttivät numeroiden valmistumista yli kuukaudella. Tästä syystä mm. tieto talvipinnarallista ei ennättänyt jäsenistölle ajoissa, vaikka Ukuli 2/93, jossa rallista ilmoitettiin, meni kirjapainoon yli kuukausi ennen talvirallin ajankohtaa.

Ei niin huonoa, ettei jotain hyvääkin. Teknisten muutosten jälkeen Ukulin painoasuun on luvassa selviä parannuksia, mm. kuvien laatu paranee ja teksti terävöityy. Muutosten pitäisi olla todellisuutta jo tässä numerossa.

Ukuli 25. vsk. ISSN 0782-8195 Julkaisija/Utgivare Turun Lintutieteellinen

Yhdistys ry PL 67, 20101 Turku Åbo Ornitologiska Förening rf PB 67, 20101 Åbo. Päätoimittaja/Chefredaktör Ilmari Pulli Toimittajat/Redaktörer Rami Lindroos, puh.2334281, Kaarina Virtanen, puh.921-2421512, Sampo Kunttu, puh.921-304424. Jäsenet saavat lehden ilmaiseksi. Medlemmar erhåller tidningen gratis. Ilmoitushinnat/Annonspriser 1/1 s.700 mk, takakansi 800 mk 1/2 s.500 mk, 1/3 s.400 mk 1/4 s.300 mk Painopaikka/Tryckeri KELAn tutkimuskeskus, kirjapaino 1994.

Lähdön aika

Joskus tulee päivä, jolloin en enää pakkaa eväitä reppuuni, ota kiikaria ja kameraa mukaani ja lähe saloille. Silloin olen niin vanha, etten siihen enää kykene, vaikka palavasti haluaisinkin. Minun täytyy siis elää tänään, sillä vuodet eivät odota ketään. Jos nyt en toimi, niin huomenna se on myöhäistä. Tulevaisuus on pelkästään tänään. Viimeinen linturetki tulee aikanaan, mutta tänä päivänä voin vielä nähdä ja tuntea, kokea ja nauttia, tehdä ja rakastaa.

Pienoisella haikkeudella jätän Ukulin päätoimittajan kovan pallin, johon minut värvättiin neljä numeroa sitten. Urakka oli raskas, mutta samalla haastava ja antoisakin.

Elämä on muutosta ja luopumista. Luopumalla on mahdollista luoda uutta. Kuitenkin: "jokaisessa lähdössä on hivenen kuolemaa". Minun viimeinen Ukulini? Ilmeisesti, mutta toivottavasti ei TLY:n viimeinen. Tätä kirjoitettaessa (2.12.1993) uusi päätoimittaja ei ole vielä selvillä, mutta kun hänet on tehtävään löydetty, toivon TLY:n jäsenistön antavan hänelle kaiken tukensa.

Ukulia on viimeiset vuodet pidetty hengissä tilapäisratkaisuin. Ongelmana on ollut se, mistä löytää pitempiaikainen päätoimittaja, joka turvaisi lehden ilmestymisen. Ilmeisesti myös vuonna 1994 ajaututaan väliaikaisiin ratkaisuihin; joku lupaa tehdä numeron tai kaksi, mutta ei sitoudu enempään. Silloin ollaan sen tosiasian edessä, että Ukulin kohtalo on kerta kaikkiaan katkolla.

Jos sinä hyvä lukija olet kiinnostunut Ukulin päätoimittajan paikasta, ota yhteyttä yhdistyksen puheenjohtajaan. Sinua todella tarvitaan. Apunasi on nykyaikainen tietotekniikka: lehden tekstit kirjoitetaan puhtaaksi ("ladotaan") itse TLY:n mikroilla ja tekstit taitetaan samoin yhdistyksen tietokoneella. Lisäksi tukenasi on avustavia toimittajia.

Kiitos kaikille aikaisemmin ja tällä kertaa avustaneille. Erityisesti haluan vielä kiittää Markku Laurenia, Heikki Heikkilää, Jouko Hakalaa, Tom Lindroosia, Matti Valtaa, Tapani Nummista ja Seppo Sällylää.

Ilmari Pulli

Viurilampi 3.5.1986

Lintuharrastus on vuosien saatossa muuttanut muotoaan. Välineet ovat parantuneet ja pinnamäärät kasvaneet.

Tältä me näytämme

Jäsenkysely 1992

Osa 1. Omakuva, välineet ja bongaus

Yhdistyksen jäsenkysely toteutettiin jo kolmannen kerran. Ensimmäinen kysely tehtiin 1976 ja seuraava 1984. Näin siis jäsenistön ääntä on kuultu kahdeksan vuoden välein. Paljon on muuttunut tässä ajassa.

Juhana Piha

Vuoden 1992 kysely laadittiin siten, että mukana olivat samat kysymykset kuin vuoden 1984 kyselyssä. Siten voitaisiin verrata nyt toteutetun kyselyn tuloksia edellisen kyselyn tuloksiin. Kaikkien kysymysten kohdalla vertailua ei ole tehty, vaan olen rajoittanut vertailut vain kaikkein mielenkiintoisimpiin asioihin. Osa asioista esitetään kuvioiden ja osa tekstin muodossa.

On korostettava, että sen paremmin vuoden 1984 kuin vuoden 1992 kyselykään ei kestä tieteellistä tarkastelua; vain pieni osa jäsenistöstä (alle 20%) on vastannut kyselyihin, joten yleistyksiä vastauksista ei voi tehdä. Sen sijaan näiden vuosien vastauksia voidaan melko hyvin verrata keskenään, koska on oletettavaa ja vastausten perusteella ilmeistä, että kyselyihin on vastannut tietynlainen, molempina vuosina melko samantyyppinen osa yhdistyksen jäsenistöstä.

Vuoden 1992 kysely käsitti 104 kysymystä, jotka koostuivat seuraavista kokonaisuuksista: henkilötiedot, omakuva, välineet, bongaus ja pinnametsästys, rariteettikomiteat, TLY:n havaintojenkeruu- ja arkistointi, lintukirjallisuus, jäsentiedote, Ukuli, Jurmo, TLY:n retket, kokoukset, yleistä TLY:stä ja nuorisajaostosta.

Tässä jäsenkyselyraportin ensimmäisessä osassa keskitytään näistä neljään ensimmäiseen kokonaisuuteen, jotka käsittivät 33 kysymystä. Kunkin kysymyksen kohdalla esitellään vuoden 1992 vastaukset ja suluisia vastauksia vuodelta 1984. Vuonna 1984 kyselyyn vastasi 105 ja vuonna 1992 79 jäsentä.

1. Henkilötiedot

Vastaajista 75 oli miehiä ja 4 naisia (vuonna 1984: 100 ja 3) ikähaitarin

ollessa 8-60 vuotta (1984: 12-49). Vastaaajien keski-ikä oli 34 vuotta (1984: 28 vuotta). Turkulaisia oli 57% (51%). Raisiosta, Naantalista sekä Kaarinasta oli kotoisin yhteensä 13% (1984: 12%).

Naimisissa olevia oli 61% (1984: 54%). Koululaisia vastaajista tunnusti olevansa 16% (1984: 15%) ja opiskelijoita 11% (1984: 23%). Opiskelijoiden suhteellinen osuus on siis pudonnut vuodesta 1984 vuoteen 1992 alle puoleen.

Opiskelualaa kysyttäessä vain kaksi ilmoitti olevansa biologian opiskelijoita kun edellisessä kyselyssä heitä oli kahdeksan. Onko biologian opiskelijoiden kiinnostus lintuihin vähentynyt? Ainakin yhdistysaktiiveja biologien joukosta näyttää olevan turha etsiä.

Koulutustasossa ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Nyt 25% ilmoitti peruskoulutuksensa olevan ylioppilas (1984: 33%) ja akateeminen tutkinto oli 34%:lla (1984: 32%). Kyselyssä tuokattiin myös tulotasoa, joka hämmästytti muutamaa vastaajaa.

Tulotasossa näyttäisi tapahtuneen selvä muutos. Ylimpään ansiotasoiluokkaan (>100 000 mk/vuosi) kuului nyt 54% kun vuonna 1984 (tuoloin >90 000 mk/vuosi) siihen kuului vain 16%.

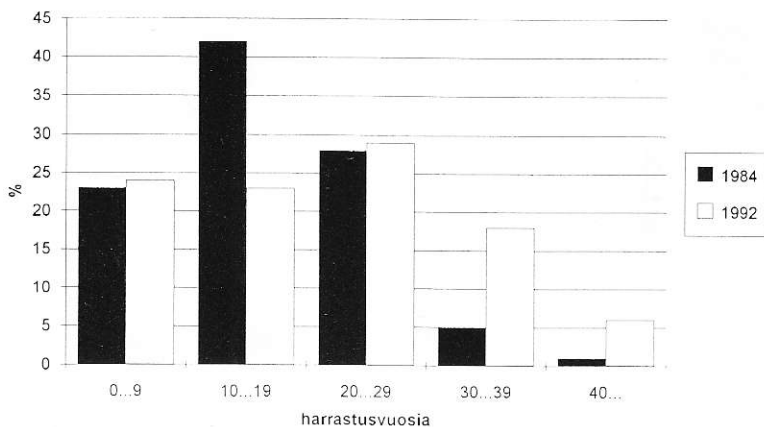
2. Omakuva

Kysymykseen "miksi harrastat lintuja?" tuli varsin laaja skaala vastauksia. Useat vastaajat painottivat elämysten, luonnossa liikkumisen tai harrastuksen sosiaalisuuden merkitystä.

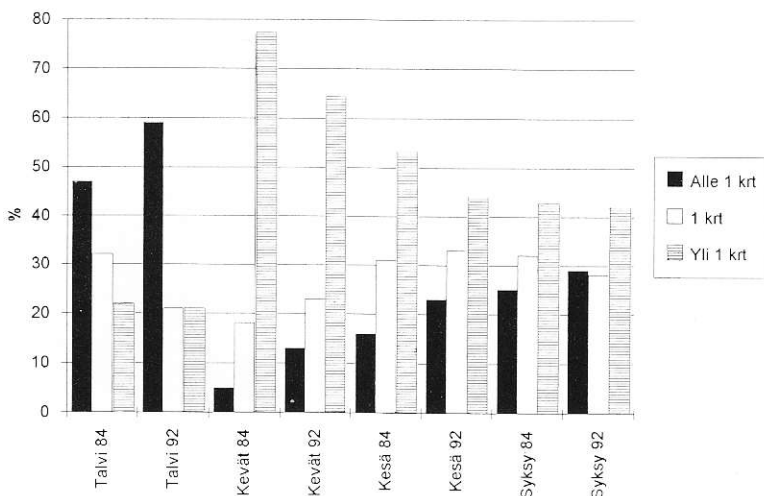
Seuraavassa muutama suora lainaus: "Vanha kipinä ei vain ota sammukseen! Luontoharrastus on verenperintö, halu tietää ja nauttia luonnosta yhä enemmän", "Niin siinä kävi. Eihän mikään ole sattumaa, mutta näin hölmöön ajanvietteeseen ajautuminen on jo melko pönttöä. Niin sanotusti",

"Tärkein syy on jatkuvat elämykset. Esim. spondet rarit, komeat muutot tai muuten erikoiset havainnot. Tärkeää on myös se, että saa olla paljon ulkona sekä erityisesti sosiaalinen puoli", "Koska rakastan niitä penteleitä", "Harrastus on luonnonläheinen, kiinnostava, erikoinen, vaativa, kehittävä. Ornitologia on kuin virustai; kun se tarttuu, siitä ei helposti eroon pääse".

Harrastuksen aloittamisikä vaihteli 6 ja 46 ikävuoden välillä (1984: 5 ja 34).

Kuva 1. Harrastusvuosien prosentuaaliset määrät vuosina 1984 ja 1992.

Kuva 2. Retkeilyaktiivisuus vuodenajoinn vuosina 1984 ja 1992.

Vastaajista 72 eli 91% oli aloittanut alle 18 vuotiaana (1984: 96%) ja 66 eli 84% viimeistään 14-vuotiaana (1984: 86%). Yli 20-vuotiaana lintuharrastuksen oli aloittanut vain 7 henkilöä eli 9% (1984: 4 ja 4%).

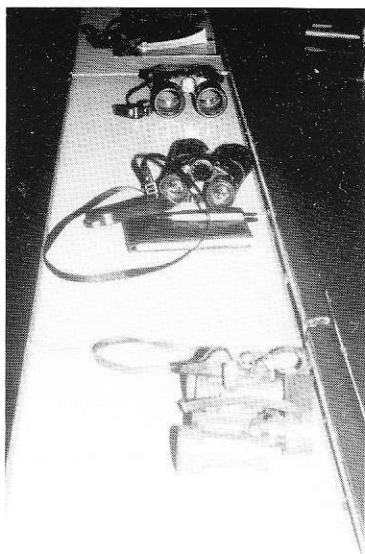
Kuvasta 1. nähdään harrastusvuosien prosentuaaliset määrät vuosina 1984 ja 1992. Kuvasta voidaan päätellä, että vuoden 1992 kyselyyn on vastannut selvästi kauemmin harrastaneita henkilöitä kuin vuoden 1984 kyselyyn: nyt vähintään 20 vuotta harrastaneita oli 66% vastaajista kun edellisessä kyselyssä vastaava osuus oli vain 33%.

10-19 vuotta harrastaneita oli nyt vain 22% vastaajista kun vuonna 1984 heitä oli 42%. Tämä johtunee osittain siitä, että nyt vastanneista opiskelijoita oli selvästi vähemmän kuin vuonna 1984. Opiskelijathan ovat tyypillisesti runsaat 10 vuotta harrastaneita.

Harrastusaktiivisuuden muutoksista kysyttäessä 30% ilmoitti sen vähentyneen, 28% pysyneen samana ja 41% lisääntyneen (1984: 31%, 24% ja 43%).

Kuvassa 2. on esitetty retkeilyaktiivisuus vuodenajoinn molempina kyselyvuosina. Vuonna 1992 yli kerran viikossa retkeili talvella 21%, keväällä 64%, kesällä 44% ja syksyllä 42% vastaajista. Kuvasta voidaan päätellä, että aktiivisesti (yli kerran viikossa) keväällä retkeilevien osuus oli ehkä hieman pienempi vuonna 1992 verrattaessa vuoteen 1984: vuonna 1984 77% vastaajista retkeili näin aktiivisesti keväällä kun vuonna 1992 vastaava osuus oli 64%.

Lintuharrastajat ovat laiskistuneet. Tämä näky kysyttäessä retkeilykulkuneuvoista. Nyt peräti 75% ilmoitti yksityisauton olevan tärkein kulkuneuvo. Polkupyörä oli tärkein 13%:lla ja

Juhana Piha 23.11.1991

Lintuharrastajat ostavat itselleen entistä kalliimpia välineitä. Kuva määräyssymposiosta.

omat jalat 6%:lla. Vuonna 1984 auto oli tärkein 57%:lla, pyörä 24%:lla ja omat jalat 12%:lla.

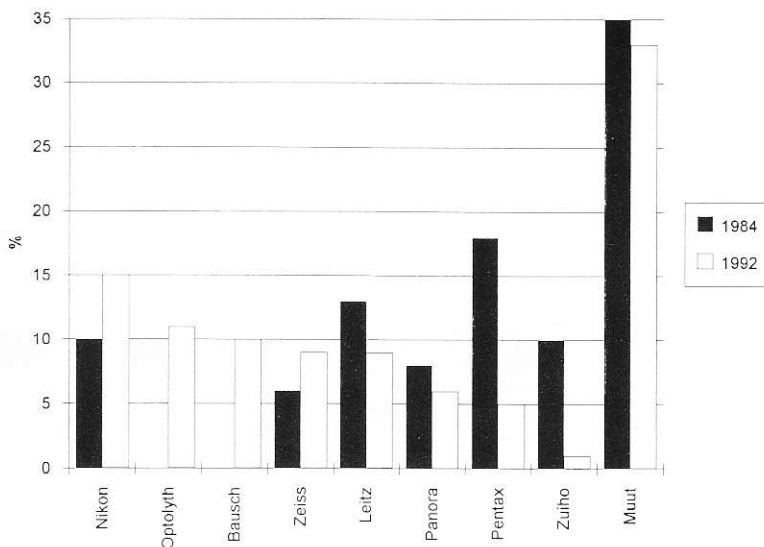
Muita lintuharrastajien vuonna 1992 käyttämiä kulkuvälineitä olivat bussi, erilaiset veneet, sukset, moottorikelkka, yhteysalus ja mopo.

Suosituin retkeily-ympäristö olivat merenrannat ja -lahdet, jotka 48% vastaajista oli rankannut ykköseksi. Seuraavina tulivat saaristo, joka oli ensimmäisellä sijalla 17%:lla ja kolmantena metsät, ensimmäisenä 13%:lla.

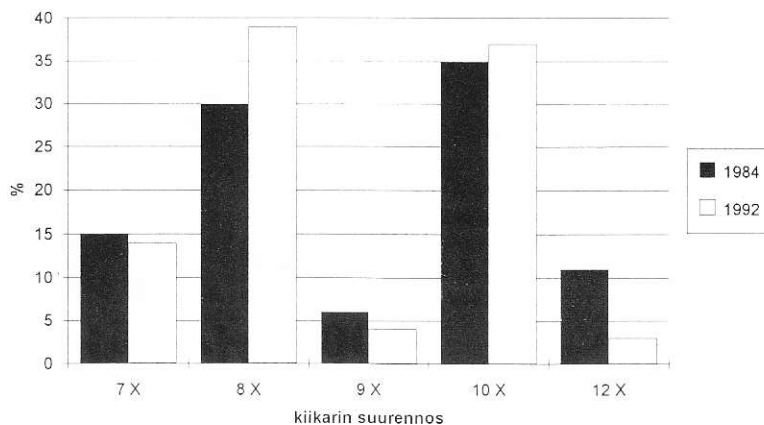
Käsitteilin retkeily-ympäristökysymyksen myös laskemalla kuinka moni oli laittanut kunkin biotoopin ensimmäiselle, toiselle tai kolmannelle tilalle. Tuloksena oli, että 85%:lla merenrannat ja -lahdet oli jollakin näistä sijoista, vastaava prosenttimäärä saaristolle oli 61%, metsille 51%, lintuaseuille 23%, pelloille 23%, järville 22% ja soille 15%.

TTY:n jäsenen retkeily on siis vahvasti suuntautunut rannikolle ja saaristoon. Vain 15% vastaajista ei asettanut merenrantoja ja -lahtia jollekin kolmelle ensimmäisistä sijoista. Soita ei tärkeänä retkibiotooppina taas pitänyt 85% vastaajista. Kun vertaa retkeily-ympäristökysymystä vuosina 1984 ja 1992, voidaan todeta että juuri minäkäänlaista muutosta ei ole tapahtunut.

Omitologit viihtyvät yksin: 48% vastaajista ilmoitti retkeilevänsä pääasiassa yksin (42%). Suosituin retkei-

Kuva 3. Vastaajien ykkösikiikarin merkki vuosina 1984 ja 1992.

Kuva 4. Vastaajien ykkösikiikarin suurennos vuosina 1984 ja 1992.

lyajankohta oli aamu, mutta tämä oli huono kysymys, koska retket kestävät varsin usein iltopäivään asti.

3. Välineet

Varsin monella vastaajalla oli useampia kiikareita. Seuraavaan tarkasteluun on otettu vain ensimmäisenä ilmoitettu, jota olen pitänyt ns. ykkösikiikarina.

Kuvassa 3. on esitetty eri kiikari-merkkien suhteellinen osuus vuosina 1984 ja 1992. Vuonna 1992 Nikon oli suosituin kiikari-merkki, toisella sijalla Optolyth ja kolmannelle Bausch & Lomb. Seuraavina Zeiss, Leitz, Panora ja Asahi Pentax.

Havaitaan siis merkittäviä muutoksia verrattaessa vuoteen 1984. Tällöin

kärkeä piti Asahi Pentax, toista sijaa Leitz, ja jaetulla kolmannelle olivat Nikon ja Zuiho. Nyt kärkeen Nikonin perään ovat rynnistäneet Optolyth ja Bausch & Lomb ohittaneet Leitzin ja Zeissin. Optolyth ja Bausch & Lomb eivät olleet listoilla lainkaan vuonna 1984. Asahi Pentax ja Zuiho ovat kokeneet rajun pudotuksen omitologien suosiossa vuodesta 1984 vuoteen 1992.

Suosituimpia kiikareita olivat 8 kertaa suurentavat 39% osuudella (1984: 30%), seuraavana 10-kertaiset 37% osuudella (1984: 35%) (Kuva 4). Kahdeksan kertaa suurentavat ovat siis ohittaneet suosiossa 10 kertaa suurentavat. 12 kertaa suurentavien kiikareiden osuus on pudonnut selvästi: vuonna 1984 12% ja nyt 3%.

Kaukoputken omisti 80% vastaajista (1984: 66%). Ylivoimaisesti suosituin

merkki oli Kowa, jolla oli 83% osuus kaukoputkimarkkinoista (1984: 84%). Nousussa oli Optolyth, jolla oli nyt 11% osuus (1984: 3%). Mirador puolestaan on pudonnut pelistä kokonaan: vuonna 1984 se oli 6%:lla kaukoputken omistajista, mutta 1992 ei yhdelläkään vastaajista.

Jalustan omisti 82% vastaajista (1984: 77%). Kärkeä pitivät tasaväkisesti Manfrotto 38% (1984: 5%) ja Slik 37% (1984: 35%). Huomaa Manfrotton osuuden merkittävä kasvu. Laskussa on Velbon: vuonna 1984 17% ja vuonna 1992 enää 5%. Samoin on käynyt Gitzon 17%:sta 5%:iin.

Kamera on yleinen lintuharrastajilla. Kyselyn mukaan 75%:lla oli kamera (1984: 79%). Suosituimpana on pysynyt Canon 36% osuudellaan (1984: 28%). Kakkossijaa pitää Asahi Pentax ja kolmantena on Nikon kannoillaan Minolta. Useimmilla kameranomistajilla oli lukuisia erilaisia ja erimerkkisiä objektiiveja, joita ei tässä käsitellä sen enempää.

Uutena välineenä on tullut videokamera, joka oli 8%:lla vastaajista. Muina lintuharrastusvälineinä ilmoitettiin CD-soitin, hakulaite, sanelukone, nauhuri, parabloidi ja väännin.

Auton omisti 67% vastaajista (1984: 60%). Kolme suosituinta automerkkiä olivat Toyota, Volvo ja Volkswagen (1984: Datsun/Nissan, Fiat ja Ford). Auton ikä oli 0-4 vuotta 32%:lla, 5-9 vuotta 26%:lla ja vähintään 10 vuotta 34%:lla.

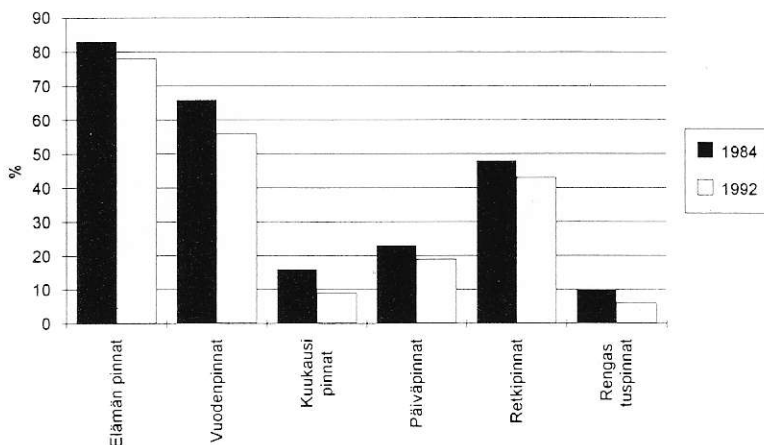
4. Bongaus ja pinnat

Vastaajista 50% ilmoitti suhtautuvansa bongaukseen ja bongareihin enemmän tai vähemmän hyväksyvästi, ehdottoman kielteisesti suhtautui 19% ja neutraalisti 23%. Bongaukseen myönteisesti suhtautuvista suuri osa kuitenkin painotti esim. seuraavanlaisia seikkoja: pelkkä bongaus hyvin rajoitunutta, ei saa häiritä luontoa ja ihmisiä, liioittelu typerää, ei saa olla itsetarkoitus.

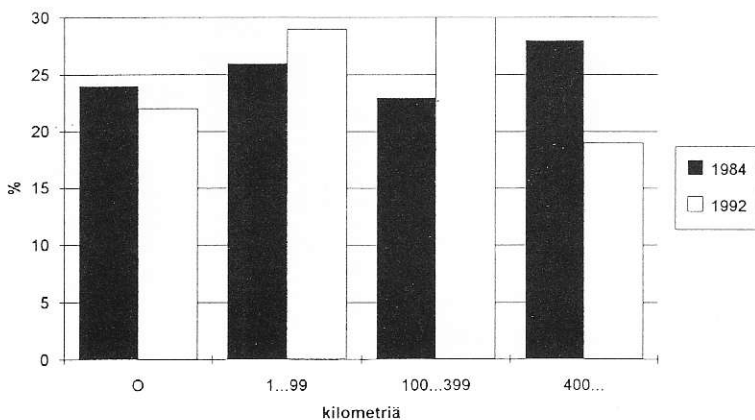
Vastaajista 86% ilmoitti laskevansa pinoja ainakin joskus (1984: 88%). Kuvassa 5. on esitetty niiden henkilöiden osuus, jotka ilmoittivat laskevansa erityyppisiä pinoja. Kuvasta voidaan nähdä että erilaisten pintojen laskeminen on ehkä hivenen vähentynyt verrattaessa vuoteen 1984. Vastaajista bon-

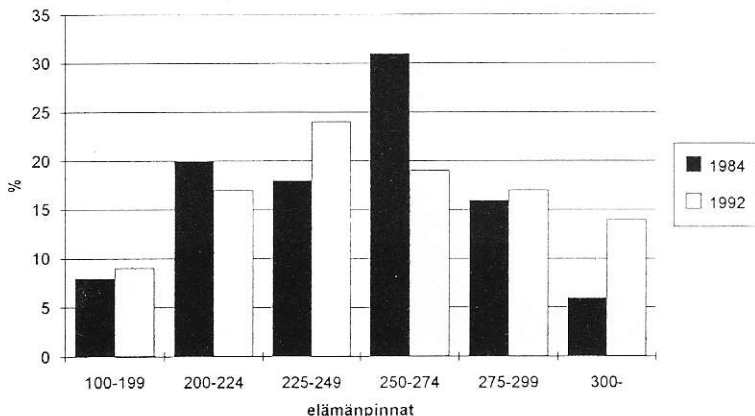
Kuva "vanhoilta hyviltä ajoilta", kun Zuihokin oli vielä kova sana.

Kuva 5. Erilaisten pintojen laskeminen vuosina 1984 ja 1992.

Kuva 6. Kuinka kauas olisit valmis lähtemään katsomaan elämänpinnaa? Tilanne vuosina 1984 ja 1992.

Kuva 7. Vastaajien elämänpinnojen jakautuminen vuosina 1984 ja 1992.

gaamassa ilmoitti käyvänsä usein 9%, joskus 34%, harvoin 38% ja ei koskaan 16%. 3% ei vastannut kysymykseen.

Vuonna 1984 bongauskysymys käsitte vain kaksi vaihtoehtoa kyllä tai ei. Tällöin 63% vastasi kyllä ja 29% ei ja 9% jätti vastaamatta. Selvää päätelmää bongausinnokkuuden vaihtelusta on tästä vaikea tehdä.

Kyselyssä tiedusteltiin myös kilometrirajoja, kuinka kauas vastaaja olisi valmis lähtemään katsomaan vuodenpinnaa, prosua, elämänpinnaa ja Suomen pinnaa. Kuvasta 6. nähdään innokkuus lähteä katsomaan elämänpinnaa. Vuonna 1992 19% olisi ollut valmis lähtemään yli 400 km päähän eliksen takia, kun 1984 vastaava luku oli 28%. Olisiko yltyöpäinen pinnametsästysosoittamassa laantumisen merkkejä?

Ja sokerina pohjalla vastaajien elämänpinnatilanne vuosina 1984 ja 1992 (kuva 7). Elämän (Suomen) pinnansa rohkeni ilmoittaa 73% vastaajista (1984: 79%). Vuonna 1992 300-kerhon osuus

Ilmari Pulli 18.7.1990

Yhä useammalla TLY:n jäsenellä on yli 300 elämänpinnaa.

oli selvästi suurempi kuin vuonna 1984: 14% ja 6%. Toisaalta elämänpinnaluokassa 250-274 vuonna 1984 oli 31% ja vuonna 1992 vain 19% vastaajista. □

Tekstihakulaitteiden myötä Lintuverkon merkitys rarihavaintojen välittämisessä on vähentynyt. Sen sijaan "hehkuttele" vaikkapa kuvan punajalkahaukkakoiraasta käy helposti sähköpostitse.

Jyrki Normaja, Nauvo 5.5.1993

Lintuverkko on lintuharrastajien tietokoneverkkoihin perustuva tiedonvälitysjärjestelmä. Ideana on tietokoneen ja olemassaolevien tietoliikenneverkkojen ja -yhteyksien avulla välittää erilaista harrastajia kiinnostavaa tietoa. Käytännössä tietojen välittäminen toimii siten, että käyttäjä lähettää viestinsä sähköpostiviestinä tiettyyn (sähköposti-) osoitteeseen. Osoitteessa oleva tietokone jakelee viestin kaikille Lintuverkon jäsenille automaattisesti ja nopeasti.

Martin Helin

Lintuverkon synty ...ja kasvu

Liittyessäni mukaan Lintuverkkoon (jota kutsutaan myös nimellä Birdnet) vuonna 1989 oli toiminta alkuvaiheissaan, ja mukana oli vain kourallinen harrastajia. Kaikki oli saanut alkunsa hollantilaisten Pieter Bisonin ja Rolf de Byn samana vuonna Dutch Birding -lehdessä julkaisemasta ilmoituksesta, jossa he peräänkuuluttivat sähköpostia käyttäviä lintuharrastajia.

Toisistaan tietämättä T.L.Y:n jäsen Annika Forsten ja vaasalainen Harry Seppälä vastasivat kyselyyn, ja niin Lintuverkon toiminta lähti käyntiin. Alkuvaiheen muutaman jäsenen kontaktiverkosta on vuosien saatossa kasvanut nykyinen yli 120 jäsenen koko maan kattava keskustelufoorumi. Mukana on ollut ja on useita maineikkaita lintuhar-

Lintuverkko - lintuaiheista keskustelua tietokoneverkoissa

rastajia, mm. alueellisten ja kansallisen rareiteetikomitean jäseniä ja aluevas-
taavia sekä rengastustoimisto. Alussa
jäsenmäärä kasvoi hitaasti, koska tieto
Lintuverkon olemassaolosta ei levin-
nyt pienestä jäsenmäärästä johtuen ko-
vin nopeasti melko harvalukuisille tie-
tokonetta käyttäville ornitologeille.
Vuoden 1990 kesällä lintumiehiä ja -
naisia oli mukana vasta noin 25, vaikka
se tuntuikin silloin suurelta määrältä.

Lintumieheissä julkaistun ilmoituk-
sen sekä kasvaneen jäsenmäärän ansi-
osta Lintuverkon maine on levinnyt no-
peasti ja uusia jäseniä liittyy mukaan
jatkuvasti. Ylläpitäjänä toimii tällä het-
kellä kirjoittaja.

Mistä lintuverkossa keskustellaan

Lintuverkossa on alusta alkaen ollut
periaatteena, että kaikki lintuharrasta-
jia kiinnostava on sopivaa aineistoa oli-
pa se sitten tieto myytävänä olevasta
optiikasta tai metsästyslain muutok-
sesta. Pääosa viesteistä koskee luon-
nollisesti viimeaikaisia havaintoja, joi-
den välittämiseen tietokoneverkot tar-
joavat erinomaisen apuvälineen. Vies-
tit leviävät nimittäin noin viidessä mi-
nuutissa suurelle osalle jäsenistä (vi-
ivyyksiä aiheuttavat lähinnä eri sähkö-
postijärjestelmien väliset hyppäykset
sekä viestit jakelevan tietokoneajoi-
tustavan ylikuormitus).

Viestien lähettämisen vaivattomuus
ja niiden jakelun nopeus ovat Lintuver-
kon kiistattomia etuja. Lintutiedotuk-
sen tekstihakulaitteiden tulon myötä
Lintuverkon merkitys harvinaisuusha-
vaintojen välittämisessä on kuitenkin
vähentynyt. Sen sijaan harvinaisuusha-
vaintoihin liittyvä "hehkuttelu" ja kes-
kustelu käy helposti sähköpostitse.

Havaintojen lisäksi tyypillisesti väli-
tettävää tietoa ovat matkaraportit ulko-
mailta ja kaikenlaiset ajankohtaiset lin-
tuharrastajia kiinnostavat uutiset ja ta-
pahtumat. Harvinaisten lintujen liik-
keitä ja lintupaikkoja koskevat kyselyt
ovat myöskin tavallisia viestin aiheita.
Aiheita rajoittaa kuitenkin vain kirjoit-
tajien mielikuvitus. Ja toistaiseksi vies-
tien tekstimuotoisuus, äänen ja kuvan
lähettämismahdollisuudet ovat hyvin
rajalliset.

Seuraavassa pari esimerkkiä Lintu-
verkon viimeaikaisista viesteistä:

From: Matti Lehti
Subject: Haliaksen syksy
Date: Mon, 29 Nov 93 15:38:00 +0200

Tässä olisi jonkinlainen yhteenveto Hangon lintuaseman syksystä.
Syksyn jatkuva miehitys alkoi elokuun puolivälissä ja kesti marraskuun
puolivälisiin. Rengastusta oli 14.8 - 7.11.

Lintuja rengastettiin yhteensä 12786, mikä on aseman historian toiseksi paras
syyssumma. Seuraavassa hieman poimintoja lajistosta:

Hal alb yht. 37 muuttavaa ja 24 paikallista, paras päivä: 22.10.10 m.
Acc nis yht. 2461 m, 397 p ja 251 rengastettua.

Dry mar yht. 60 m 51 p ja 30 rengastettua

Den maj yht. 223 m, 149 p ja 83 r

Den leu yht. 9 m, 7 p ja 6 r, paras päivä: 15.10.6 m. Viimeinen: 21.11.1/p

Den min yht. 120 m, 40 p, 43 r

Pic tri yht. 116 m, 18 p, 31 r, paras päivä: 15.10.32m

Aeg cau yht. 3865 m, 1189 p, 2844 r

Par cae yht. 7969 m, 1022 p, 2329 r

Phy fus 1 rengastettiin 16.10

Osoituksena käenpiian (Jyn tor) kannan romahtamisesta: laji tavattiin vain
kahdesti, joista toinen 13.- 14.10.

From: Jouko Hakala
Date: Mon, 29 Nov 1993 10:49:44 +0200 (EET)
Subject: puupinot

Vihje tikkoja hakeville:

VR:n tavaraliikennepuolen guru Turussa tiesi puutavaraa enemmän oivan
varastoituna Salossa, Piikkiössä, Loimaalla, Mynämäellä, Kyrössä ja Uude-
sakaupungissa TLY:n alueella. Kolmesta ensin mainitusta paikasta on jo tikka-
tikkoja löytynyt. Mynämäki on tarkistettu negatiivisin tuloksin. Kyrö ja UKI?
Kääntykää VR:n toimistojen puoleen. Turun toimistossa tiedettiin jopa
muutamista tikoista!

Yhteyksiä myös ulkomaille - Eurobirdnet

Alusta alkaen Lintuverkolla on ollut
yhteyksiä myös ulkomaille. Aluksi
Alankomaihin, jonne Forsten sai yhte-
ydet jo Lintuverkon alkuaikoina, nyt-
temmin lisäksi mm. Ruotsiin, Norjaan,
Tanskaan, Isoon-Britanniaan ja Sveit-
siin. Tämän EuroBirdnetiksi kutsutun
kontaktiverkon avulla eri maissa toimi-
vat Lintuverkon vastineet vaihtavat
kuulumisia: viimeaikaiset havainnot ja
erilaiset kyselyt (retkipaikoista ja -seu-
rasta) ovat tyypillistä aineistoa.

Mainittakoon, että Suomessa on Eu-
roBirdnetin jäseniä enemmän kuin muis-
sa Euroopan maissa yhteensä. Tosin
ulkomaillakin jäsenmäärät ovat pikku
hiljaa kasvussa.

EuroBirdnetin lisäksi on mielenkiin-
toisia viestejä välitetty Lintuverkkoon

pääosin yhdysvaltalaisen kansoittamal-
ta Birdchat-postituslistalta. Birdchatin
kautta on mahdollisuus saada tietoja
lintuharrastajilta ympäri maailmaa.
Annika Forsten on pääasiassa vastan-
nut Suomen kontakteista muualle Eu-
roBirdnetiin.

Seuraavalla sivulla muutama esi-
merkki EuroBirdnetin viesteistä.

Miten pääset mukaan

Lintuverkkoon liittymisen ainoa edel-
lytys on, että sinulla on sähköpostilaat-
tikko, johon voi lähettää sähköpostia
muualta. Sähköpostilaatikon voi saada
esimerkiksi työ- tai opiskelupaikan kaut-
ta tai sitten hankkimalla sellaisen Te-
len tai paikallisen puhelinyhdistyksen
palveluna (Telebox ja ELISA). Jälkim-
mäisessä tapauksessa (Telebox/ELI-
SA) tarvitset myös mikrotietokoneen ja

Tällainen kommentti tuli Ruotsista. Jos joku haluaa vastata tähän, voi joko vastata suoraan (kopio mulle, please) tai mulle, jolloin lähetän sen eteenpäin.

Annika

Forwarded message:

> From (Christer Johansson) christer@wall02.sunet.se Wed Nov 24 10:07:24 1993

> Date: Wed, 24 Nov 93 09:07:02 +0100

> Mitt namn är Christer Johansson från Varberg på Sveriges västkust.
> Jag är med i EuroBirdnet i Sverige. Vi läste med stort intresse
> rapporten från dig om Guldenstedt's Redstart i Finland. På Getteröns
> fågelstation där jag mest håller till finns ett par killar som
> studerar svart rödstjärt och är intresserade av ruggningsmönster m.m.
> hos rödstjärtar. Efter att de hade läst senaste nummret av Birding World
> önskade de att jag skulle förmedla ett brev från dem angående de funderingar
> som verkar finnas runt åldersbestämningen av er fågel.

>
> Om ni har något intresse av en diskussion i frågan har jag lovat att
> förmedla era synpunkter till dem och kan sedan förmedla en vidare
> diskussion framöver.

>
> Så här kommer brevet:

> Varberg 93-11-24

>
> Hej Annika!

>
> I senaste BIRDING WORLD Vol.6 Nr.10 sid. 405 finns en bild
> publicerad på den vackra Guldenstädt's Redstart som ni hade i
> Finland i oktober.

> I utskicken från Eurobirdnet anges fågeln vara en "first-winter
> male". I Birding World anges att "the age of the bird is still
> uncertain, but it is thought that it may have been a first winter".
> Vi har studerat bilden på fågeln och kommit fram till att det
> bör vara en ad hanne (2K+).

> Detta grundar vi på att vingen verkar vara jämt svart utan ljusa
> bräm och utan tydlig ruggningsgräns. Vidare verkar fågeln vara
> mycket kontrastrikt tecknad utan något slitage. Bilden i Birding
> World kan dock kanske ge ett fel intryck.
> Det vore kul att få höra lite mer från dig om dräkten på fågeln.

>
> PS: Rödstjärten som var i Halmstad (Plumbeous redstart)
> åldersbestämdes till en ad hanne (2K+).DS

>
> Hälsningar: Mikael Nord
> Falkenbergsgatan 13
> 432 51 Varberg
> SWEDEN

modeemin sekä tietoliikenneohjelman, joiden avulla saat yhteyden sähköpostilaatikoosi. Saatua sähköpostilaatikon, ilmoita sähköpostiosoitteesi (Internet-tai X.400-) Lintuverkon ylläpitäjälle.

Lisätietoja Teleboxista ja ELISasta (hinnat yms.) saat palvelujen tarjoajilta.

Muista mainita, että tarvitset nk. X.400-yhteyden (X.400 on kansainvälinen sähköpostistandardi). Lintuverkon jäseniltä kannattaa tietysti myös kysyä vinkkejä. Lisätietoja Lintuverkosta saa kirjoittajalta.

Toinen tapa seurata Lintuverkon

From: Annika Försten
Subject: Ruotsista 4-18.11
Date: Fri, 26 Nov 93 20:24:50 EET

Pha ari 1	4.11	Halland
15	13.11	Bohuslän
1kv	15.11	Bohuslän
Sax tor länt. k	5.11	Öland
Pol ste k	5.11	Öland
Pin ena 60	6.11	Ästholmen
80	13.11	Sundsvall
12+8	16.11	Blekinge
Ste pom 4	6.11	Kalmarsund
Net ruf k	7.11	Krankesjön
Ans eryad renkaaton	7.11	Täkern
Ris tri 58!	9.11	Kalmarsund
29m		Brantevik, Skåne
Lar min 46	10.11	Öland
71	14.11	Öland+Skåne
All all 9	11.11	Varberg
30	13.11	Bohuslän
Ans bra 20m	12.11	Varberg
Gav ada 1	13.11	Sundsvall
Uri lom 1	14.11	Öland
Pod gri 60!m		Brantevik, Skåne
Cha mor 1	13-14.11	Uppsala
Ere alp 75	16.11	Varberg

viestjä on sfnet.harrastus.linnut-nimisen elektronisen ilmoitustaulun seuraaminen. Maaliskuun alusta lähtien Lintuverkkoon lähetetyt viestit ovat siirtyneet automaattisesti tälle tätä tarkoitusta varten perustetulle ilmoitustaululle. Ilmoitustaulun lukeminen on kuitenkin mahdollista pääasiassa vain yliopistojen ja korkeakoulujen tutkimusverkon, FUNETin, piirissä oleville käyttäjille. Ilmoitustaululle kirjoitetut viestit eivät myöskään automaattisesti välity Lintuverkon jäsenille.

Kiitokset

Jag vill tacka Annika Försten för allt som hon har gjort för Lintuverkko och EuroBirdnet. Utan hennes insats skulle jag kanske inte ha haft något att skriva om.

Kirjoittajan osoite:
Martin Helin
Viipurinkatu 18 A 1
00510 Helsinki
Sähköpostiosoite:
Martin.Helin@hut.fi (Internet)
G=Martin S=Helin O=hut
ADMD=fumail C=fi (X.400)

Uuteen Seelantiin matkaavalle tarjoutuu mahdollisuus ihailua mm. aasianurturikyhyä, *Str chinensis*.

Aotearoassa saa kokemuksia

Kertomus kongressimat-
kasta toiselle puolelle maa-
palloa.

Esa Lehikoinen

Aotearoaan, Uuteen Seelantiin, kuuluu kolme pääsaarta - Pohjoissaari, Eteläsaari ja Stewartin saari. Pääsaarten (erityisesti Pohjois-) välittömässä tuntumassa on saaria, joista mainittavimmat ovat Great Barrier ja Small Barrier sekä Poor Knight's saaret. Kauempana (ns Outlying islands) on muita saariryhmiä. Pohjoiskoillisissa ovat (suluissa osapuilleen etäisyys lähimmästä pääsaaresta) Kermadec saaret (Raoul [n. 1000 km, n. 29 °S], McCauley, Curtis, L'Esperance [n. 750 km]), Pohjoissaaren kärjen tuntumassa (n.

100 km) Three Kings saaret. Nämä ovat trooppiset ja subtrooppiset saariryhmittä pohjoiseen pääsaarista.

Saarilta itään (Christchurchin tasalta n. 900 km) ovat Chatham-saaret ja yksinäinen Bounty (800 km itäkaakkoon C:sta). Edelleen etelään tästä jatkaen löytyvät Antipodit (900 km). Eteläsaaresta etelään - etelälounaaseen ovat The Snares (300 km Invercargillista), Auckland-saaret (700 km) ja Campbell-saaret (900 km). Campbellin saaret ovat n. 52 °S leveyspiirillä ja niiltä on etelämantereen reunan jääkentille matkaa vielä toistatuhatta kilometriä (näillä seuduilla n. 65 °S leveyspiirillä).

Uuden Seelannin saariryhmän geologinen historia kytkeytyy ns. eteläisen alkumantereen kehitykseen. Noin 80 miljoonaa vuotta sitten saariryhmä erkani Gondwana-mantereesta. Isolaation ajankohta on syynä siihen, että saar-

ten lintulajisto on saanut elää ja kehittyä ympäristössä, jossa ei ole ollut maapetoja - ei nisäkkäitä eikä käärmeitä, jotka ehtivät saavuttamaan Australian ennen Gondwanan paloitumista).

Manneryhteydet Uuden Seelannin eri saarten välillä ovat olleet olemassa vielä 2 miljoonaa vuotta sitten, mutta sen jälkeen on syntynyt isoiloituneita saaria ja saaristoja meren pinnan nousun vuoksi (jääkauden aikaanahan merenpinta oli nykyistä kymmeniä metrejä alempana). 50 miljoonan vuoden ajan saaria ovat muotoilleet orogeeniset voimat (järistykset ja tulivuoret) ja meri.

Lintujen evoluution aikataulu

Uuden Seelannin linnuston esihistoriaa on tutkittu varsin paljon. Kuitenkin

Taulukko 1. Uuden Seelannin nykylinnuston koostumus

	Muut ei-varpus-		
	"Merilinnut"	linnut	Varpuslinnut
"Tavallisia" laajalle levinneitä lajeja	51	44	3
Endeemisiä lajeja	26	35	17
osuus kaikista lajeista	26.3	20.0	37.0
osuus vakinaisista lajeista	33.8	35.4	48.6
Tn. sukupuuttoon kuolleita	0	2	2
Tuotettuja lajeja	0	20+2	15+1
osuus vakinaisista lajeista	0.0	20.2	42.9
Talvivieraat ja harhailijat	22	72	8
yhteensä	99	175	46

yleiskuva on vielä keskeneräinen niin kuin kaikkialla muuallakin ja fossiilisten lajien määrät ovat minimejä - paremmin ollaan selvillä isoista kuin pienistä lajeista.

Uuden Seelannin kotoperäisen lajiston vanhimmat merkit ovat moa-lajien ja kiviin jäänteet, joista vanhimpia on 136 miljoonaa vuotta. Ne ovat siis perua ajalta ennen eroamista Gondwanasta.

Varhaisen eroamisvaiheen (noin 80 miljoonaa vuotta BP) ajalta ovat peräisin saarten endeemisistä varpuslintuheimosta NZ wrens (vilistäjät, ennen: uudenseelanninpeukaloiset, *Acanthisittidae*), helttavarikset, kokakot, *Callaeidae*, engl. wattle birds, nykyajit kokako, tiiki (*saddleback*), sukupuuttoon kuollut huia), NZ thrush eli piopio (asema epäselvä, oma monotyypinen heimo, *Turnagridae*, lähellä paratiisilintuja, toisaalla sijoitettu myös paksupäärastaisiin, *Pachycephalinae*, *Muscicapidae*; myös suomeksi piopio).

Muiden endeemisten lajien ja alalajien synnyn katsotaan ajoittuvan viimeisen isolaatiokemitysvaiheen ajalle eli kaudelle joka alkoi 2 miljoonaa vuotta sitten. Tänä aikana katsotaan kehittyneen 24 endeemistä sukua.

Linnuston luontenomaiset piirteet

Korkea endeemisyysaste on eittämättä ensimmäinen luontenomainen, joskaan ei kovin yllättävä piirre. Tietyt piirteet luonnehtivat Uuden Seelannin endeemistä lajistoa. Lentokyvottomien lajien runsaus on eittämättä silmiinpistävin, joskin toki rauhassa kehittyneille saarilajistoille ominainen piirre muuallakin.

Melanismi, black-pied-polymorfia (ei sukupuoleen kytkeytynt) ja gigantis-

mi (suurempi koko kuin lähilajeilla muualla) ovat muita. Petojen puute lie-nee lentokyvottomuuden ja myös ehkä välillisesti gigantismin "selitys", mutta melanismi-piedismille ei ole näkynyt hyvää selitystä.

Näiden näkyvien erityispiirteiden lisäksi Ben Bell (kongressin esitelmässä) toi esiin muutaman ekologisen erikoisuuden. Ns. K-valintaiset lajit (pitkä ikä

Alkuperäismetsää runsaine epifyytteineen Artturin solassa.

Esa Lehtikoinen

ja vähän poikasia keskeisimmät elinkierto- ja elintarvikkeet) ovat runsaita, ottaen huomioon myös fylogeneettisen historian rajoitukset. Esim. Chatham Island Robin alias Black Robin, suomeksi chathamsaarensieppo, *Petroica traversi*, kutakuinkin tavallisen oloinen pikkulintu saa kaksi poikasta kaudessa ja elää pitkään.

Lintujen kesyys, tai paremminkin petoja vastaan puolustautumisen kehittymättömyys, on ollut osasyynä menetyksille. Tästä Uuden Seelannin TV:n tuottama Black Robin- filmi on esimerkinä: tutkijat istuvat avoimesti pesän naapuripuun juurella. Isolaatiosta huolimatta saaret ovat kokeneet toistuvia luontaisia invaasioita Australian suunnalta. Muutama laji on jopa lyhyen eurooppalaishistorian ajalla asuttanut saaret.

Näiden menestyksellisten aluevaltausten takana voi epäsuorasti olla ihminen, joka on saanut aikaan toisille lajeil-

le edullisia muutoksia ensin Australiasa ja alkuperäpopulaatioiden voimakkaan kasvun. Samanlaiset eurooppalaisväestön aiheuttamat muutokset ympäristön rakenteessa Uudessa Seelannissa ovat valmistaneet maaperää tulijoille.

Sukupuutoista

Moa-lajeja on kuvattu 11, niitä oli erikokoisia noin metrisistä (*Euryapteryx curtus* ja *Megalapteryx didinus*) kolme ja puolimetrisen *Dinornis maximukseen*, kahdessa heimossa *Ardeidae* ja *Dinornithidae*. Viimeisten arvelaan kuolleen sukupuuttoon n. 1700 (Cook ei nähnyt, Tasman olisi voinut, jos olisi käynyt maissa). Erityisesti pienten saarten, mutta myös pääsaarten sukupuutot ovat ihmisen ja hänen seuralaistensa tuloon kytkeytyviä. Monilla pienemmillä saarilla jopa 40 % alkuperäislajistosta on hävinnyt.

Koko aluetta yhtenä tarkastellen on määränemmistö sukupuutoista tapahtunut maorilaisaikana (900-1840), mutta sukupuuttojen nopeus (lajia/100 v) on ollut eurooppalaisaikana vähintään samaa luokkaa.

Taulukossa 2. on kolmella sarakkeella esitetty lahko- ja heimotasoinen koostumus kolmena eri ajanjaksona. Bellin esitelmässä esiintyi hieman Check-list kirjasta kootuista eroavia lukuja ja myös Baker (1991) antaa hiukan toisenlaisia tietoja. Erot johtuvat osaksi taksonomisista tulkintaeroista. Baker tarkastelee sukupuutoja myös saarittain ja luettelee eurooppalaisvaikutuksen tuloksiksi seuraavan: 9 lajia Pohjoissaarelta, 8 Eteläsaarelta, 3 Stewartin saarelta, 6 Chathamsaarilta ja 1 Auckland-saarilta.

Esiintyneiden fossiilisten ja osaksi myös subfossiilisten lajien määrät ovat minimejä, sillä löytöjä esim. maorien muinaisten asuinpaikkojen ruokailutiloista (kitchen middens) tehdään edelleen. Vanhimpiin häviämisiin ei liity ihmisen tunnettua vaikutusta, vaan todennäköisemmin ilmaston muutoksia (jäkäkausi) ja niiden myötä tapahtuneita ympäristön muutoksia. Pohjoisen pallonpuoliskon ilmastomuutoksista saatu uusi tieto viittaa niiden olleen varsin rajuja niin, että etenkin suppealevintäisten lajien sukupuutot olivat hyvin mahdollisia.

Sukupuuttojen syinä tärkeimmät ovat olleet suoranainen hyväksikäyttö, habitattien muuttuminen liian nopeaan tah-

tiin ja liian paljon sekä vieraiden maapetojen tuonti. Kilpailua istutuslajien kanssa paikalliset pitivät vähämerkityksisenä. Huomattava osa maapesijöistä on kärsinyt maapeoista raskaasti, mutta eivät kaikki. Siksi ajatellaan, että sukupuuttoon ajautumisessa on voinut olla muitakin syitä, mm. uusien tautien mahdollisuus on varmaankin aiemmissa pohdinnissa jäänyt liian vähälle huomiolle.

Yleistä linnuston lähihistoriasta

Eurooppalaiset saivat ensimmäiset tiedot Uuden Seelannin linnuista 1700-luvun lopulla James Cookin kolmen matkan luonnontutkijoilta. Ensimmäisellä matkalla mukana olivat botanistit Joseph Banks (Banks pensinsula) ja Daniel Solander (S. island). Toisen matkan asiantuntijat olivat Johan Reinhold Forster ja poikansa George sekä ruotsalainen botanisti Anders Sparrman. Tällä matkalla kuvattiin yhteensä 150 lintulajia, joskin niistä jäi melkoinen osa tieteellisesti kuvaamatta. Kolmannen matkan tiedot ovat peräisin laivan lääkärin W. Andersonin muistiinpanoista ja keräyksistä.

Uuden Seelannin alkuperäinen ja saarille spontaanisti levinnyt lajisto on todella mielenkiintoinen. Myös saarten asemaa pohjoisen pallonpuoliskon muuttolintujen talvehtimiskohteena on kiehtovaa pohtia. Saarella liikkuesa tapaa suuren osan ajasta kuitenkin Euroopasta tuttua lajistoa. Samalla lailla kuin maisema on tehty brittiläisen avoimeksi lammaslaitumiseen, puistoinen ja puutarhoineen, on linnusto muutettu ja muuttunut kaikilla alavilla ja asutuilla alueilla todella radikaalisti eurooppalaiseksi (ks. lajilistaa).

Linnuston ja muun eläimistön muuttamisen tekivät maakunnalliset "acclimatisation societyt". Homma alkoi 1860-luvulla. Paitsi tässäkin katsauksessa esiintyviä lintulajeja, mainitut yhdistykset tuottivat ja "akklimatisoivat" saarille koko joukon nisäkkäitä - myös nisäkäspetoja. Tämä ei ole sinänsä mitään uutta, brittiläisperäisillä maailmanvalloittajilla on ollut sama taipumus muuallakin.

Australiassa siirrettyjen lajien osuus maisemassa on paljon pienempi ja rajoittuu usein kaupunkien tuntumaan. Kummallista kyllä siirtely vain jatkuu.

Hawaijin alkuperäislajeja "korvattiin" vielä 1950- ja 1960-luvuilla amerikkalaisella tuontilajistolla. Alkuperäismetisiä ja muita habitaatteja saa hakea takamailta ja niiden ala onkin nykyään vähäinen.

Tuontien syinä ovat olleet saarten suhteellisen niukka "laululinnusto", kotikävä varmaankin, metsästettävän riistalinnuston ja sisävesien vesilintulajiston vähäisyys, ja petojen tapauksissa biologisen torjuntaohjelman yrittäminen. Pikkulintuja tuotiin myös torjumaan biologisesti hyönteisiä. Hyvää (ihmiselle) tarkoitettavaa toimintaa, joka kuitenkin on lisännyt alkuperäislajiston alamäkeä, jonka pääsyynä on kuitenkin pidettävä metsien tuhoamista.

Ettei eurooppalaisia yksin syytetäisi, muistettakoon myös, että saarten "alkuperäisempi" väestö, maorit, olivat myös varsin liikkuvaa väkeä, jonka mukana kulkeutui sekä suora että epäsuora ihmisvaikutus, mm. polynesian rotta tuli näin saarille.

Tuonnit

Mammuttitaulukossa on tietoa myös siitä minkälaisia lajeja maahanmuuttaneet eurooppalaiset halusivat ympäristössään nähdä. Taulukossa ovat mukana vain ne lajit, joilla nykyisinkin on itsensä ylläpitävä kanta saarilla. Bakerin (1991) mukaan istutuskokeita on tehty vähintään 143 lajilla.

Tuonnit eivät rajoittuneet lintuihin. Riistaeläimiksi tuotiin myös muutamia parivarpaisia, joista yhtä joudutaan nykyään vahvasti rokottamaan, koska se kilpaillee elintilasta ja ravinnosta takahen kanssa. Näätäeläimiä tuotiin pitämään kurissa kaneja. Ei tämäkään australialaisten huonojen kanikokemusten välttämisyritys oikein onnistunut sen paremmin kanin torjunnan kuin haitallisten sivuvaikutusten välttämisenkään suhteen.

Viimeaikaisia muutoksia

Vaikka saaret ovat eristyneet, immigraatioita tapahtuu ja on tapahtunut kuitenkin jatkuvasti ilman ihmisenkin apua. Ei tämäkään ole ehkä yllättävää, sillä saavuttavathan kymmenet muutokahlaajat nämä etäiset saaret vuosittain. Vuosien 1000-1900 välillä katsotaan saapuneen mm. puukekon, pitkäja-

Lohkottain/helmolltain Summia sarakkeista	Check	Sukupuuttoon kuolleet				Pesivät nykyajajit			Muut tavatut		Nykyajajien		Ekstinktio% histor. ajan pesineistä
	list	foss	maort	eur.	endee- miset	muut	tuote- tut	väki- vieraat	sat. harh.	summa (pesivät)	% END pesivistä	% INT	
	379	17	35	13	77	93	36	34	74	206	37.4	17.5	
Dinornithiformes	11	0	11	0	0	0	0	0	0	0			100.0
Apterygiformes	3	0	0	0	3	0	0	0	0	3	100.0	0.0	0.0
Podicipediformes	4	0	0	0	1	2	0	0	1	3	33.3	0.0	0.0
Procellariiformes	65	1	0	0	13	39	0	0	12	52	25.0	0.0	0.0
Sphenisciformes	27	14	0	0	4	8	0	0	1	12	33.3	0.0	0.0
Pelecaniformes	25	2	1	0	10	7	0	0	5	17	58.8	0.0	5.6
Ciconiiformes	15	0	0	1	0	6	0	2	6	6	0.0	0.0	14.3
Anseriformes	26	0	8	1	5	2	5	1	4	12	41.7	41.7	42.9
Falconiformes	7	0	3	0	1	1	0	1	1	2	50.0	0.0	60.0
Galliformes	11	0	0	3	0	0	8	0	0	8	0.0	100.0	27.3
Gruidiformes	19	0	7	1	3	5	0	0	3	8	37.5	0.0	50.0
Charadriiformes													
Charadrii	59	0	1	0	9	4	0	21	24	13	69.2	0.0	7.1
Lari	26	0	0	0	2	14	0	5	5	16	12.5	0.0	0.0
Columbiformes	4	0	0	0	1	0	3	0	0	4	25.0	75.0	0.0
Psittactiformes	9	0	0	0	6	0	3	0	0	9	66.7	33.3	0.0
Cuculiformes	6	0	0	0	1	1	0	1	3	2	50.0	0.0	0.0
Strigiformes	4	0	0	1	1	0	1		1	2	50.0	50.0	33.3
Caprimulgiformes	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0			
Apodiformes	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0			
Coraciiformes	3	0	0	0	0	1	1	0	1	2	0.0	50.0	0.0
Passeriformes													
Acanthisittidae	6	0	2	2	2	0	0	0	0	2	100.0	0.0	66.7
Alaudidae	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0.0	100.0	0.0
Hirundinidae	3	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0.0	0.0	0.0
Motacillidae	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0.0	0.0	0.0
Campephagidae	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0.0	0.0	0.0
Pycnonotidae	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0	100.0
Prunellidae	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0.0	100.0	0.0
Muscicapidae	2	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0.0	100.0	0.0
Sylviidae	2	0	0	1	1	0	0	0	0	1	100.0	0.0	50.0
Pachycephalidae	3	0	0	0	3	0	0	0	0	3	100.0	0.0	0.0
Acanthizidae	2	0	0	0	2	0	0	0	0	2	100.0	0.0	0.0
Monarchidae	2	0	0	0	1	0	0	0	1	1	100.0	0.0	0.0
Eopsaltridae	3	0	0	0	3	0	0	0	0	3	100.0	0.0	0.0
Zosteropidae	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0.0	0.0	0.0
Meliophagidae	4	0	0	0	3	0	0	0	1	3	100.0	0.0	0.0
Emberizidae	2	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0.0	100.0	0.0
Fringillidae	4	0	0	0	0	0	4	0	0	4	0.0	100.0	0.0
Ploceidae	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0.0	100.0	0.0
Sturidae	2	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0.0	100.0	0.0
Callaeidae	3	0	0	1	2	0	0	0	0	2	100.0	0.0	33.3
Artamidae	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0.0	0.0	0.0
Cracticidae	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0.0	100.0	0.0
Paradisaeidae	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0	100.0
Corvidae	2	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0.0	100.0	50.0
Varpuslinnut	52	0	3	6	17	3	15	2	6	35	48.6	42.9	20.5
Merilinnut	143	17	1	0	29	68	0	5	23	97	29.9	0.0	1.0
Muut ei-varpuslinnut	184	0	31	7	31	22	21	27	45	74	41.9	28.4	33.9
Ekstinktiot (lajia/100 v.)			3.89	6.84									

lan, pyhimyskalastajan ja itkuluhtakanan. 1850-luvulla saapui harmaaperäriilli, selväkielisesti silvereye, joka oli mariväestöllekin uusi laji.

Immigraatiot ovat jatkuneet edelleen - tämän vuosisadan saapujia ovat mm. huiluaris, tyynenmerenpääsky ja naamiohyppä, joiden kannat ovat vakiintuneet, kautta saarten levinneet ja runsaat. Muita, vähälukuisia tämän vuosisadan saapujia ovat suomutavi, valko-naamahaikara, australiankapustahaikara, nokikana ja mustaotsatylli. Silk-

kihaikaran kohdalla vakiintuminen lie-nee vain ajan kysymys.

Lintusuojelusta

Nykyiset uusiseelantilaiset ovat ottaneet opikseen 150 vuoden tapahtumista. Maalla on tällä hetkellä ehkä monipuolisimmat ja tehokkaimmat alkupe-räislaiston suojeluohjelmat. Näitä on meilläkin esitelty television välittämistä luontofilmeissä. Sukupuuttohau-დან partaalla olleiden lajien pelastamisessa

on viime vuosina koettu menestyksiä, mm. chathamsaarensiepon kohdalla.

Hankalia ongelmia on edelleen, mm. juovanaamasorsa ja mustapitkälajka ovat vaarassa risteytyä "pois" ja äskettäin on uutisoitu ruskokiivinkin olevan edelleen vaarassa Pohjoissaarella.

Habitaateista

Luontaisesti suuri osa saarista oli alkuperäismetsien peitossa. Eteläsaaren

pinnanmuodot ovat sellaiset, ettei laajoja tasankoja, joihin syntyisi kosteikkoja tai soita oikein ole. Sisävedet ovat pääasiassa suoraviivaisia uomia vuorijononselkärangalta suoraan mereen varsinakin itäpuolella.

Joissa on tavaton virta keväällä ja jo alkukesällä vesi oli paennut pieniin viimeisiin uomiin, joiden leveys on tuskin kymmenesosa koko jokiuoman leveydestä. Sorajoki on sopiva nimitys tällaiselle paikalle (braided river beds, kieronokkatylin habitaatti). Muunlaisia kosteikkoja on itäpuolen sisämaassa vähän, mutta sateiselta länsirannikolta niitä löytyy.

Alankoalueilla on ollut ennen sekä korkeaa että matalampaa metsää ja pensaikkotiheikköjä (lowland high-canopy ja lowland low-canopy forests sekä scrub). Nyt siellä on lähinnä laidunta, viljelyksiä, "eksoottisia" pensaikkoja (huom. eksoottinen tarkoittaa tässä tuontitavaraa) ja puujonoja (eukalyptus, havupuut ym). Me emme osuneet yhteenkään alangan alkumetsään. Vuoristossa ja länsirannalla on alkumetsiä enemmän ja niiden juurella eksoottisia metsiä (Pinus radiata tavalisin).

Luontaiset metsät ulottuvat 900-1500 metrin korkeuteen leveyspiiristä riippuen ja niiden tavallisimmat puulajit ovat etelänpyökkit, Notofagus ja Podokarppi-havupuut. Etelänpyökkit muodostavat metsänrajan. Muita minulle eksoottisempia puulajeja on koko joukko. Silmiinpistävää oli myös epifyyttien runsaus alkumetsissä. Eteläsaaren pohjoisosassa ja Pohjoissaarella on sademetsiä, joissa esiintyy lukemani mukaan 36 puulajia - yleensä kuitenkin yhden metsikön valtapuulajien määrä on yhdestä neljään.

Kokemuksia retkiltä

Kongressiviikon lisäksi meillä oli aikaa viikko - neljä päivää ennen ja kolme täyttä päivää sen jälkeen. Vaikka maa kartalla näyttää pieneltä, se todellisuudessa on Suomea pitempi pääsaartenkin osalta. Lisäksi tiet ovat vuoristisuuden vuoksi suhteellisen hitaita ajaa. Tämän vuoksi keskityimme koko ajaksi Eteläsaaren ja pidimme ajomatkat kohteilisina.

Ajokilometrejä kertyi 1400 ensimmäiseen ja hiukan alle 1000 toiseen

retkijaksoon. Kongressiviikon aikana oli yksi retki, joka suurin piirtein oli täydellisen noviisimainen ja epäonnistui täydellisesti (kieronokkapoikkeuksin). Varsinaisina kongressipäivinä "retkeily" rajoittui majapaikan ja yliopiston välisen puiston läpikävelyyn kahdesti päivässä.

Ensimmäinen retki

Ennen kongressia suunnistimme etelään. Jaksoimme lähinnä vain ajaa 25 tunnin lennon jälkeen 28.11. kohti etelää Timarun kaupunkiin asti. Täällä teimme kevyen kävelyretken kaupungissa ja rannalla. Seuraavana päivänä jatkoimme Dunedinin skottilaiskaupunkiin, jonka Visitors' Centeristä kävimme varaamassa vierailujan Royal Albatross-koloniaan. Erittäin mielenkiintoista ajana olimme hyvissä ajoin 2 tuntia ennen aikaamme paikalla.

Koko loppupäivä kului täällä albatrosseihin (NZ\$ 12) ja pingviineihin (NZ\$ 4) tutustuen. Illaksi tulimme yöpyämään Dunediniin. 30.11. määränä päätti Queenstown vuoristossa kun emme muutaakaan osanneet - etelärannikolle olisi ollut liikaa matkaa.

Queenstownissa ei ollut paljon mitään - oli toki Bungy-hyppelyä (suomeksi kai benji nykyään), tuhattomasti turisteja, kaunis englantilainen puisto ja maisemat, mutta vähän lintuluontoa. Ensimmäisen retken toiseksi kohokohdaksi muodostuikin sitten albatrossien oheen käynti Mount Cookin juurella ja alarinteellä. Suurin osa ekan kieroksen alkuperäislajeista havaittiin täällä ja tänä päivänä. Mount Cookilta kiirehdiittiin illaksi kohti rannikkoa, ruokailtiin lauantai-illan huumassa villissä "ravintolassa" ja yövyttiin Geraldinessa.

Sunnuntaiksi piti pyrkiä hyvissä ajoin ilmoittautumaan kongressiin. Kustannukset auton vuokraan olivat NZ\$ 570 + polttoaine n. NZ\$ 2/1. Ajokkina meillä oli Toyota Hiace, jossa neljälle ruhtinaalliset tilat, mutta penkiltä unessa pudotettuna perin kova lattia.

Toinen retki

Ensimmäisestä retkestä ja haastatelluilla viisastuneina suunnittelimme kolmipäiväisen kongressi-efter retken paremmin. Valitsimme oikein teemoja - kiivet ja merilinnut sekä alkuperäismet-

sät. Ajokiksi valitsimme tällä kertaa maasturin Isuzu Trooperin, joka kustansi kolmelta päivältä NZ\$ 620 + bensat. Tila riitti tässäkin mukavasti ja vetoa vuoristossa vähän paremmin kuin Hiacella.

Reittimme oli lyhyesti ensin Arthurin solalle, jossa huhuttiin olevan ensimmäiset varmat kiivipaikat ja hyvät alkuperäismetsät sekä vielä vuorisorsa ym. Etelä-Alppien harjanteen ylitys solan läpi länsirannikon puolelle johti meidät saman tien sateeseen, mitä täällä länsituulten vyöhykkeessä saatoimme odottaakin. Näin maanantain 10.12. vierailun kuuluisassa Hokitikassa ja Grey-mouthissa sujuivat kosteista oloista (ainoa sadepäivä Uudessa Seelannissa). Jo illaksi pääsimme kuitenkin Papano Rangin suojaan kauniiseen laaksoon, jossa sijaitti Victorian puistometsä - laajin kokemamme alkuperäismetsän alue.

Ilta ja alkuyö taiteiltiin hyvin kotoisaan tapaan yhdistetyllä kiivi- ja pöllöretkellä vakiomenetelmällä kuunnellen. Tiistai oli varattu Kaikouran merilintu- ja valasretkelle, joten metsille ei enempää jäänyt aikaa. Kaikouran elämyksellinen merimatka 2.45 2 tunnin hinnalla ja 4 tunnin polttoaineilla tuotti toistakymmentä "uutta" asiantuntevien oppaiden avulla. Tämän jälkeen ei enempää juuri jaksettu vaan ajettiin Christchurchiin, tosin yritimme pari kertaa päästä johonkin jokisuistoon, mutta peruskarttatasoisen kartan puutteessa mikään tie ei vienytkä perille.

Tavatut lajit ja opettavia kommentteja

Seuraavat retkimuistiinpanot on rakennettu ennen matkaa laatimalleni Uuden Seelannin kommenttoivalle lajiluettelopohjalle. Tässä ovat siitä mukana vain tapaamamme lajit sekä heimotasolla kuvausta lajien määrästä ja esiintymistavasta. Käytetty järjestelmä ja tiedeellinen ja englanninkielinen nimistö noudattaa tämän vuoksi Fallan ja muiden kenttäopasta pääpiirteissään (modifikaatiot Reader's Digestin lintukirjan mukaan).

Maorinkieliset nimetkin pistän mukaan, vaikkapa pohjaksi suomenkielisen nimistön korjailuehdotuksiksi. Suomalaiset nimet olen yrittänyt kirjata uuden virallisen nimistön mukaisina, vaikka paikoin nimen välitön muutta-

salmet ovat Cookin salmi ja varsinkin Stewartin ja Eteläsaaren välissä oleva Foveauxin salmi. Valitettavasti oma aikamme ei sallinut kumpaakaan. Neuvoksi merilintustajiin menijöille - ota mukaan iso paketti brittiläistä vaaleaa ja kevyttä paahtoleipää.

5. DIOMEDEA EPOMOPHORA, kuningasalbatrossi, Royal Albatross (Toroa). Tämä jättiläisalbatrossin kokoinen laji (alalaji sanfordi, Northern R.A.) pesii Dunedinin ulkopuolella olevan Otagon niemen Taitaroa-kärjessä, joka on lintujen saavutettavissa kaikilla tuulilla (tärkeä pointti). Näimme ensin oman spontaanin ja vasta sitten maksetut. Mainio esimerkki luontoretki-kohteen hoitamisesta.

Kannan keskikoko 25 paria, hiljalleen nousussa. Grandma, ikä 60 vuotta, maailman vanhin tunnettu lintuyksilö pesi täällä vuoteen 1989 asti - nyt ei ollut saapunut. Grandma rengastettiin kun vuonna 1920 syntyneen yhdyskunnan pitkäaikaistutkimus vuonna 1937 alkoi. Poikaset painavat parhaimmillaan viiden kuukauden iässä reilut 30 kg ja joutuvat sen saavutettuaan dieetille, jonka aikana saavat vain aterian viikossa.

Palaavat ensipesintää varten 4-6 vuoden kuluttua eivätkä tänä aikana käy maissa. Lepäävät kyllä meressä ja liikuskelevat Etelä-Amerikan rannikon tuntumassa, jonne saapuvat n. puolesatoista viikossa.

6. DIOMEDEA CAUTA, isoalbatrossi, Shy (= White-capped) Mollymawk. Kaikouran ulkopuolella merimatalla. Tunnistus koon, yläpuolen värin (selkäänkin musta, vrt Royal) ja tummahkon nokan perusteella. Oppaat väitivät myös täksi lajiksi. Aallokko oli parimetristä ja tällöin suhteellisen lähellä lentänyt albatrossi katosi usein pitkiksi ajoiksi näkymättömiin. Tämä oli steady eli "oikea" cauta. Kaksi muuta rotua Chatham I:n eremita ja Salvin's M. salvini luetaan eri lajeiksi toisinaan ja niillä on päässä harmaata. Ei kuitenkaan Harrisonissa eikä Check Listissä.

Procellariidae (32 pesivää, 12 tavattu harhailijoina/vierailijoina)

7. DAPTION CAPENSE, kapinmyrskylitijä, Cape Pigeon. Ei parvia, vain 1-2 yksilöä kerrallaan merimatkamme aikana kolme-neljä kertaa. Ei pesi pääsaarten tuntumassa. Esiintyy normaalisti vain alkukevääseen asti.

Daption capense, kapinmyrskylitijä, kaukana Kapmaasta (Kaikoura, Uusi Seelanti).

minen olisikin paikallaan. Ainakin paikoitellen heimorivillä kerron montako endeemistä ja montako tuotua (I) lajia ao. heimoa on edustamassa.

**Apterygiformes
Apterygidae (3 E)**

[APTERYX AUSTRALIS, ruskokiivi Brown Kiwi]

Nähtiin näitä kolme yksilöä vain Aucklandin eläintarhan kiivihallissa, ennen kuin koululaisryhmät pelottelivat ne koloihinsa. Kiiruhdimme tähän eläintarhabongaukseen shuttle bussilla lentokentältä paluumatkan kolmen tunnin välilaskun aikana.

1. APTERYX HASTII, kirjokiivi, Great Spotted Kiwi (Roa).

Kuunteluyrityksemme Arthur's Passissa oltua turha, onnistuimme Victoria Forest Parkissa Reeftonista vuorille päin länsirannikon alkuperäismetsässä. Äänen kuulimme kolmasti ja sitten oli hiljaista. Määritys tarkastettiin vielä seuraavana päivänä Saurolan Peran nauhalta.

Sphenisciformes

Spheniscidae (12 pesii alueella, [ml. Ross Dependency Antarktiksella, jossa näistä 3])

2. MEGADYPTES ANTIPODES, keltasilmäpingviini, Yellow-eyed Penguin (Hoiho). Kongressin nimikkolinnun yhdyskunta oli Otagon niemellä, jossa näimme lajia luonnossa ja tuli otettua herkkä luontokuvakin. Paikan nimi "Penguin Place". Yhteensä kymmenkunta yksilöä iltakuuden jälkeen

tallustamassa ylös rinteeseen pesilleen. Muutenkin pingviinibongauksessa kannattaa tietää, että ne tulevat maihin mieluummin iltasella. Merellä taas on vaikeaa, mutta ks. seuraava laji.

3. EUDYPTULA MINOR, sinipingviini, Blue Penguin (Korora). Ei suurempia yrityksiä. Yhden näimme "valasretkellä" ja siitä on kaunis kuvakin (selkä näkyy). Laji on runsas ja monirotuinen ympäri saaria.

[SPHENISCUS MAGELLANICUS, magalhaesinpingviini, Magellanic Penguin]. Toinen tänne Etelä-Amerikasta jotenkin harhautunut (eka 1972) oli hoidossa Penguin Placessa. Ainakin ekaa epäiltiin laivalla tulleeaksi, koska ei tarvinnut pakkoruokintaa (normaali ruokintatapa villeillä pingviineillä).

Podicipediformes

Podicipedidae (4, joista 2 tulokasta Australiasta)

4. PODICEPS CRISTATUS, silkkiuikku, Southern Crested Grebe. Nähtiin Dunedinin lahdella ja jossain toisessa paikassa - huolimattomasti - mutta mitään kunnon muistikuvaa ei ole. Pitäisi suhtautua ehkä kriittisesti ja hylätä havainto, mm. koska muistamani paikka ei ole "laillinen" (harvoin merellä, eikä pitäisi ilmeisesti olla näin etelässä). Pesimäkanta alle 100 paria, eikä Otagon maakunta kuulu pesimäalueeseen enää!

Procellariiformes

Diomedidae (7 pesii, harhailijoita ainakin 2).

Maailman parhaat albatrossien stajji-

Merimetsoista kiinnostuneen toivemaa on Uusi Seelanti ympäristöineen. Yksi runsaimmista on australianmerimetso (*Pha melanoleucos*).

8. *PACHYPTILA TURTUR*, pikkuprioni, Fairy Prion (Titi Wainui). 2+1 yksilöä merimatalla suhteellisen läheltä, mutta nokkatuntomerkkejä, joiden perusteella prionit toisistaan eroavat, emme tietenkään kiikarilla nähneet. Laji perustuu oppaiden tietoon eri lajiin esiintymisajoista.

Fairy on runsas ja monen monilla pääsaarten tuntuman saarilla pesivä laji, kaikki muut kaukaisempia ja suppealeikkisiä. belcheri (*Thin-billed*) ja desolata (*Antarctic*) sekä vittata (*Broad-billed*, pesii eteläosassa ja Stewartilla) säännöllisimmät talvievraat eikä nyt ollut talvi.

9. *PROCELLARIA WESTLANDICA*, tasmanianmeriliitäjä, Westland (*Black*) Petrel. Runsain iso liitäjälaaji. Nokan väri erotti "tavallisesta" *Black* Petrelistä (tummameriliitäjä, = Parkinson's P., *P. parkinsoni*; Fallon ja Kaikoura Toursin oppaiden mukaan, mutta F:n teksti ja kuva ristiriitaiset, Harrison antaa eroksi vain koon 46 vs 51 cm parkinsoni pienempi, tuskin havaittava merellä), jota pesii kolmella saarella Pohjoissaaren tuntumassa.

Westland P. on noin 10 kertaa runsaampi (9000+ vs 900+ paria) ja sen pesimäalue on Eteläsaaren länsirannikolla Punakaikin läheisillä kukkuloilla (<200 m korkeudessa), jossa pesimäaikana voi seurata lintujen pesille paluuta

illan suussa. Me näimme ruokailijoita itärannalla Kaikouran ulkopuolella aika joukon (pesintäkausi jo loppuillaan, tämä pesii talvella toisin kuin useimmat muut).

Tasmanianmeriliitäjällä on yhtä oikea nimi kuin harmaasiepolla olisi, jos se nimettäisiin namibiansiepoksi.

10. *PROCELLARIA AEQUINOCTIALIS*, isomeriliitäjä, *White-chinned* Petrel. Näitäkin näimme monia "kakosvyöhykkeessä", so hieman ulompaa rannasta. Hieman vaaleampi kuin *Blackit* ja leuanalus valkeahko. Pesii suhteellisen kaukana pääsaarista *Aucklandilla*, *Campbellilla* ja *Antipodeilla*.

11. *PUFFINUS BULLERI*, juovasiipiliitäjä, *Buller's Shearwater*. Runsas ykkösvyöhykkeessä, tai vielä tarkemmin, toiseksi lähinnä rantaa tapaamamme liitäjä. *Poor Knight's Islands* on ainoa pesimäpaikka P-saaren P-puolella (2.5 miljoonaa lintua), josta leviää ruokailemaan kyllä kaikille rannikoille.

Siiven yläpinnan vaalea pituusvyö, vaaleampi yläpuolen väri, vaalea alapuoli ja pienempi koko kuin mustilla ja nokiliitäjillä todettuina eroina. Suurempi kuin *Hutton's S.*

12. *PUFFINUS GRISEUS*, nokiliitäjä, *Sooty Shearwater* (*Muttonbird*, Titi). Nähtiin kolme-neljä yksilöä. Erona samankokoisiin näkemiimme *Procellaria*-lajeihin ehkä vähän kapeamat siivet, mattaväritys, siiven alapin-

nan hopeanharmaa keskiosa ja tumma nokka. Pesii monilla saarilla lähellä E-saarta. Globaalisesti laajalle levinnyt laji.

Yksi tällöinen tömähti raskaasti päin kumivenettämme ja kellui kanveksissa hetken ennen kuin ravisti päätään ja jatkoi matkaa.

13. *PUFFINUS HUTTONI*, tummapikkuliitäjä, *Hutton's Shearwater*. Pienin ja viuhusiipisin sisimmän vyöhykkeen laji, joka varsin runsas. Tapaamistamme lajeista mustavalkoisin. Rannalta löytyi yksi kuolleenakin.

Tämä on Kaikouran oma laji, joka pesii runsaana ainoastaan "Seaward Kaikoura Mountains"-vuorijonossa 1200-1800 metrin korkeudessa ja kiertele lähinnä vain Uuden Seelannin (itäpuolisilla) vesillä.

Näkemättä jäi kolme mahdollista retkeilyalueemme ja ajankohdan lajia: pienistä mm *Fluttering* (uudenseelanninliitäjä, *Puffinus gavia*), isommista *Flesh-footed* (rusojalkaliitäjä, *P. carneipes*) ja *Wedgetailed* (suippopyrstöliitäjä, *P. pacificus*) kaikki kuitenkin paljon yleisempiä Cookin salmessa ja Pohjoissaaren rannoilla (viimeinen ei pesi sielläkään).

Monia pieniä ja siroja merilintuja

Heikki Luoto, Australia Darwin 20.7.1991

Korallihaikara pesii Uudessa Seelannissa pääasiassa Pohjoissaarella, mutta paikoin myös Eteläsaaren kalliorannoilla.

Fregettoja (tyrskynpolkija ja aallonpolkija) ja Pelagodroma (ulappakeiju) ym. lajeja voisi myös nähdä, mutta niitä ei ole pääsaarten vesillä kesäaikaan kovinkaan suurella todennäköisyydellä. Joku olisi voinut näkyä lisää länsirannikolla, jos siellä olisi nähnyt merelle (-tosin Saurolan Perakaan ei siellä nähnyt mitään, vaikka stajjasikin selkeässä säässä jonkun aikaa).

Pelecaniformes

Sulidae (2 pesii, 1 harhaillut).

14. *SULA SERRATOR*, australian-suula, Australasian Gannet (Takapu). Ei ole luulo tiedon väärä. Suulat, joita näimme Otagolla (kuvakin on) ja Kaikourassa jäivät vähemmälle huomiolle. Totesimme toki kynnäršiiven kokomustuuden.

Kotona sitten todettiin, että tämä lue-taan nykyään omaksi lajikseen (Harrison, BB 83:519-526), joten tässä kohtaa poikkean Fallan nimestöstä ja pudotan lajinimen bassana pois.

Phalacrocoracidae (13 pesii, näistä 8 endeemistä, taksonomiassa melkoista kirjavuutta).

15. *PHALACROCORAX CARBO*, merimetso, Great Cormorant (Kawau). Ei erityistä huomiota kiinnitetty. Nähtiin sekä rannikolla että sisämaan joilla ja järvillä. Kun tällaista lajia katselee ensin Suomessa ja sitten Uudessa Seelannissa, tulee pakosta mieleen, että täytyy olla ihmeellisiä geenivirtoja olemassa kun laji pysyy "koossa". Olihan noita joitakin muitakin esimerkkejä.

16. *PHALACROCORAX VARIUS*, kaunomerimetso, Pied Cormorant (Karuhiruhi). Näitä myös nähtiin sekä Otagolla että Kaikourassa, ei kuitenkaan sisämaassa.

17. *PHALACROCORAX MELANOLEUCOS*, australianmerimetso, Little Pied Cormorant (Kawaupaka). Tämä oli runsain, varsinkin rannikoilla hyvinkin runsas. Kokomustaa ja valkomustaa morfia. Huomaa lyhyt nokka, joka erona *Ph. sulcirostris*keen (mustamerimetso, Little Black Shag), jota ei kuitenkaan ole Eteläsaarella kuin rareiteettina.

18. *LEUCOCARBO CHALCONOTUS*, maorimetso, Stewart Island Shag. Pesii pohjoisina Otagon albatrossien

naapurissa, joskiin ei ruokapulan vuoksi tänä kesänä. Kaikki pesät hylättyinä ja linnut joutilaina. Nokan tyvilaikku on punainen toisin kuin kaunolla, mutta samoin kuin endeemisillä samannäköisillä ulkosaarilajeilla.

Taidetaan vaihteoisesti lukea carunculatukseen, jonka suomalainen nimi tuo maorim. on ja tieteellisen nimen kai sitten tulisi kuulua *Ph. carunculatus chalconotus*(?).

19. *STICTOCARBO PUNCTATUS*, partamerimetso, Spotted Shag (Parekareka). Suhteellisen runsas, tapamispaikkamme Otago ja Kaikoura. Moniaalla muuallakin pitkin rannikkoa yhdyskuntia. Raitakaula ja ruskea yleisväri.

Ciconiiformes

Ardeidae (4 pesii, 5 harhailee, 1 extinct [Ixobrychus novaezelandiae]).

20. *ARDEA NOVAEHOLLANDIAE*, valkonaamahaikara, White-faced Heron. Kaikkialla runsas, erityisesti rannikolla ja laiturilla. Alkanut pesiä vasta n. 50 vuotta sitten. Maailman lintuettelossamme suvussa Egretta.

21. *EGRETTA GARZETTA*, silkkihaikara, Little Egret. Näimme kerran edellisten seurassa yhden yksilön. Status: suhteellisen runsas talvivieras Australiasta, nykyisin myös kesäksi jää yksilöitä, kuten tämä näkemämme.

22. *EGRETTA SACRA*, korallihai-kara, Reef Heron (Matuku-moana). Yksi lintukalliolla Kaikouran eteläpuolella. Pääasiassa Pohjoissaaren laji, mutta esiintyy kalliorannoilla siellä täällä myös Eteläsaarella.

Anseriformes

Anatidae [11 pesii (joista 4 E, 4 I), 6 harhailee, 1 extinct [Mergus australis]].

23. *CYGNUS ATRATUS*, mustajoutsen, Black Swan. Nähtiin runsaasti Ellesmeren lahdella ja Dunedinin seudulla rannikolla. Ei jaksanut innostaa. Ilmeisesti myös spontaanisti levinnyt, mutta joka tapauksessa runsaasti istutettu.

24. *BRANTA CANADENSIS*, kanadanhanhi, Giant Canada Goose. Nähtiin runsaasti Ellesmeren lahdella ja joisakin jokivarsissa. Asenteemme sama kuin edelliseen lajiin - ei juuri syvennytty.

25. *TADORNA VARIEGATA*, paratiisisorsa, Paradise Shelduck (Putangitangi). Ristisorsan tumma sukulainen (naaraalla valkea pää), joka oli

melko runsas Eteläalppien juurella ja esiintyi kaikkialla reitillämme.

26. ANAS PLATYRHYNCHOS, sinisorsa, Mallard. Mitäpä tästä. Kutenkin tutun näköinen, koiraat menossa eclipse-pukuun. Alkuperä UK ja USA. Nykyisin runsain vesilintu saarilla - sääli.

27. ANAS SUPERCILIOSA, juovanaamasorsa, Grey Duck (Parera). Hyvin sinisorsan kaltainen laji, jonka Uuden Seelannin nimirotu vähenemässä syrjäyttävän kilpailun ja risteytymisen vuoksi. Näimme näitä kuitenkin vielä aika monessa paikassa, kaupungeissa myös risteymiä.

28. ANAS GIBBERIFRONS, suomutavi, Grey Teal (Tete). Leviämässä spontaanisti Australiasta, mutta ei vielä mitenkään runsas. Näimme matkalla Dunedinista Queenstowniin Alexandrassa Clutha- ja Manuhierikia-jokien yhtymäkohdassa.

29. ANAS RHYNCHOTIS, australianlapasorsa, New Zealand Shoveler (Kuruwhengi). Runsaanlainen maaseutumaisemassa, jos vain oli kosteikkoa.

30. HYMENOLAIMUS MALACORHYNCHOS, vuorisorsa, Blue Duck (Whio). Näimme yhden parin pienine poikasineen Arthur's Passin länsipuolella Otira-joella 9.12. Tämä oli varsinainen bongauskohde, jota voi tarkkailla serpentiinitieltä helposti.

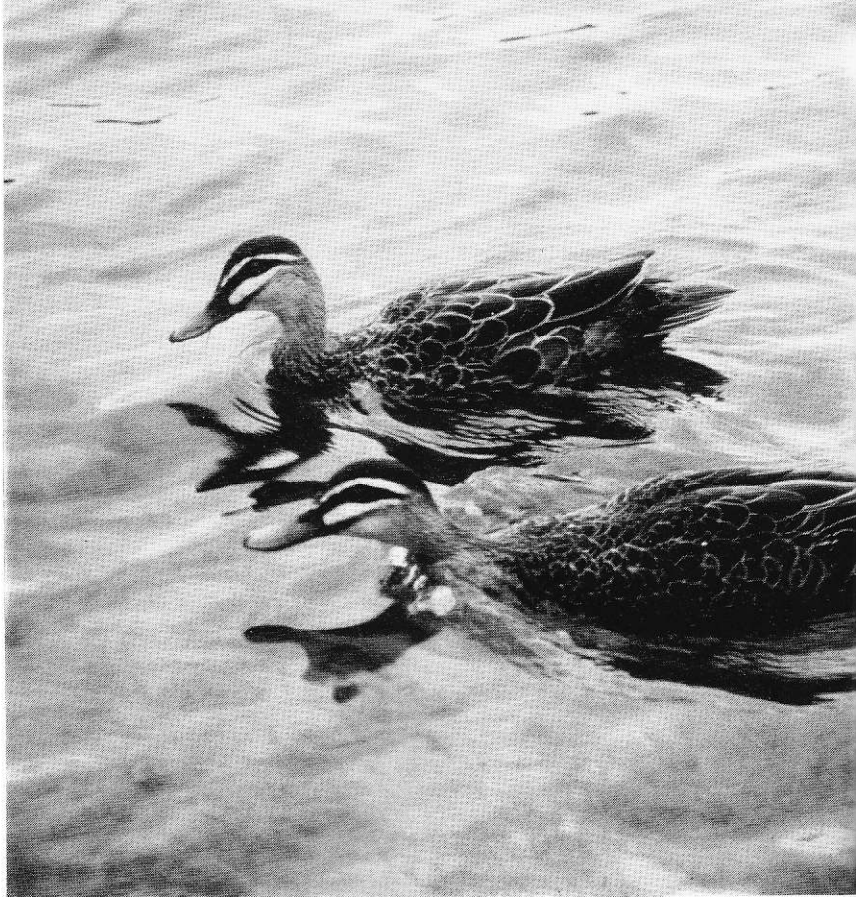
Poikkeuksellinen perhe, sillä laji suosii yleensä peitteisiä jokivarsia. Jänä endeeminen tosi vuolaan vuoristojoen spesialisti. Pidetään nykyään ristisorsien sukulaisena. Maailmankanta (= Uuden Seelannin kanta) vuonna 1975 5000 yksilöä.

31. AYTHYA NOVAESEELANDIAE, uudenseelanninsotka, Scaup (Papanango). Tämä endeeminen sotka nähtiin mm Hayes- ja Wakatipu-järvillä (Queenstownin tuntumassa). Nykyään taas suhteellisen runsas, mutta puuttuu asutuilta alueilta.

Falconiformes

Accipitridae (1 pesii).

32. CIRCUS APPROXIMANS, australiansuohaukka, Australasian Harrier (Kahu). Erittäin runsasluukuinen ja helposti avoimessa maastossa näkyvä. Parhaimmillaan varmaan kymmenkunta näkyvissä yhtäaikaan autosta pysähtymättä. Ei viitsitty laskea, mutta hake-matta nähtyjen summa varmasti välillä 200-400 esiintyi lähes kaikkialla ainakin vuoriston itäpuolella vuoristolaak-

Juovanaamasorsa, *Anas superciliosa*, on hyvin sinisorsan kaltainen laji. Sen Uuden Seelannin nimirotu on vähenemässä syrjäyttävän kilpailun ja risteytymisen vuoksi.

soista meren rantaan. Hyötynyt habitaatin muutoksista ja kaneista.

Falconidae (1 E pesii, 1 harhailee).

33. FALCO NOVAESEELANDIAE, uudenseelanninhaukka, New Zealand Falcon (Karearea). Näimme yhden hyvin, joskin korkealla, Mount Cookilla. Jalohaukka, jolla lyhyet siivet (j:ksi) ja pitkäkökky pyrstö (j:ksi), aika tumma. Ollessani ajovuorossa muut näkivät toisen Kaikouran eteläpuolella autosta. Pesii alpeilla ja rantatörmillä, puuttuu laajoilta alueilta välistä.

Galliformes

Phasianidae (9 I pesii, 1 extinct E [Coturnix novaezelandiae]).

34. LOPHORTYX CALIFORNICA, kaliforniantupsuviiriäinen, California Quail. Näimme pariin otteeseen, ensimmäinen pari plokattiin auton ikkunasta Hayes-järvellä, toisen kerran osa porukasta havaitsi myös autosta. Tuotu 1860-luvulla ja levinnyt ja menestynyt molemmilla saarilla.

Gruiformes

Rallidae (8 pesii (näistä 2 E), 2 harhailee, 1 extinct).

Rantakanojen vaatimaan retkeilyyn meille ei jäänyt erityisesti aikaa. Niinpä hoitamatta jäi pari Porzana-lajia, joista *P. tabuensis* (putotohuitti, spotless crane) olisi ollut suhteellisen runsas australialainen erikoisuus ja *P. pusillakin* suhteellisen runsas. Kaikkea ei voi ehtiä, tosin naururin avulla nämä olisivat tietojen mukaan hoituneet helpostikin.

35. GALLIRALLUS AUSTRALIS, vekaluhtakana, Weka. Tämä rantakana oli varsin runsas länsirannikolla vieraillemallamme alueella so välillä Hokitika - Reefton - Victoria Range. Lintuja käväisi usein tien laidan ruohikosta tiellä, nokki myös raatoja, ja oli ainakin sadepäivänä liikkeellä sekä päivällä että yöllä. Aiheutti pientä kiivipaniikkia kahistellessaan pusikossa.

36. PORPHYRIO PORPHYRIO, sulttaanikana, Pukeko. Melko runsas ja

Heikki Luoto, Australia Lake Barrine 27.7.1991

menestyi laiturillaakin eli asutulla alueella. Fallan kirjassa Uuden Seelannin puukeko on oma lajinsa (*P. melanotus*), mutta uudemmissa "vain" sultaanikana. Sai nyt korvata kuitenkin takahan, jota ei aidosti luonnonvaraisena ollut tarjolla kohtuajassa.

37. *FULICA ATRA*, nokikana, Australasian Coot. Yleistynyt vuoden 1958 ensipesinnän (Hayes-järvellä) jälkeen nopeasti. Ainokaisemme näimme juuri Hayesillä.

Charadriiformes

Haematopodidae (3 pesii, joista 2 E). Kahlajiin käytettiin aikaa hyvin säästeliäästi. Endemiset lajit esiintyivät hyvin hajallaan, joten niistä vain pienen pieni osa tavoitettiin. Kesävieraat (eli pohjoisen talvea välttävät muuttovieraat) taas eivät juuri ulota (tässä vaiheessa vuotta) matkaansa Eteläsaarelle. Muiden Eteläsaarella näkemiä muuttovieraita olivat kuovisirri, palsasirri ja siperiankurmitsa - muista en edes kuulut. Pohjoissaarella käyneet näkivät enemmän.

38. *HAEMATOPUS OSTRALEGUS*, meriharakka, South Island Pied

Oystercatcher (*Torea*). Pesii runsaanlaisena sisämaassa mm laiturien tuntumassa ja "on braided river beds" (shingle rivers). Nähtiin myös rannikolla (muistaakseni, tosin määrittymään ei paneuduttu), joka on kuitenkin enemmän seuraavan lajin valtakuntaa.

Tässä taksonomia taas tekee teppose. Shorebirds sin mukaan kyseessä on *H. longirostris* eli australianmeriharakka. Ei ota kuitenkaan tiukkaa kantaa.

39. *HAEMATOPUS UNICOLOR*, nokimeriharakka, Variable Oystercatcher (*Torea*, *Torea pango*). Kokomustaa morfia nähtiin mm. Otagolla (kaukokuvaakin on), mustavalkoistakin joissain paikoissa. Täytyy kuitenkin myöntää, että edellisen ja tämän välisiin eroihin ei tullut paneuduttua. Johtui siitä, että kahlajiin yleensä panostimme peräti vähän. Maailman kanta 2000-3000 yksilöä.

Charadriidae [7 pesii (näistä 4 E), 7 harhailee (2 raria)].

40. *VANELLUS MILES*, naamiohyppä, Spur-winged Plover. Alkanut pesiä n. 1932 Invercargillissa, josta levinnyt yli Eteläsaaren ja edelleen Pohjoissaarellekin. Nykyään runsas, näimme varmaan pitkälti toista sataa kaikkialla reittimme varrella. Jokikivot ja laitumet, hyötynyt avomaiden lisääntymisestä ja karjalle tehdyistä juomapaikoista.

41. *CHARADRIUS BICINCTUS*, ruostevevyötylli, Banded Dotterel (Tuturiwhatu). Näimme Ellesmeren lahdella runsaasti, mutta sen lisäksi vain yhdellä pienellä järvellä Arthur's Passin tien varressa. Pitäisi olla saarten toiseksi runsain kahlaja (Hayman et al.), mutta ainakin naamiohyppä oli paljon näkyvämpi tällaisille automatkailijoille. Ainutlaatuinen laji siinä suhteessa, että muuttaa (osa kannasta) talveksi Australiaan.

42. *ANARHYNCHUS FRONTALIS*, kieronokkatylli, Wrybill (Ngutuparore). Pesii 42-45 S leveyspiirin välissä (Otago, Canterbury) sorajoissa (braided river beds), talvehtii 38 S leveyspiirin pohjoispuolella, myös rannikolla.

Tämä laji otti koville, ei muuten mutta Rakaiajoella oli tosi hiekkamyrsky mennessämme lajia bongaamaan. Näimme lopulta sekä aikuisen että nuoruuspukuisen. Maailmankanta 5000-7000 yksilöä (Hayman et al.). Näkeminen on varmaan paljon helpompaa tal-

vella, jolloin tulee merenrantojen lietteille.

Scolopacidae (1 E pesii, 30 vierailijaa).

43. *LIMOSA LAPPONICA*, punakuiri, Eastern Bar-tailed Godwit. Pieni parvi Ellesmeren lahdella. Laji on tavallinen talvievias saaren kaikilla vuorovesirannoilla.

44. *ARENARIA INTERPRES*, kari-kukko, Turnstone. Parvi Kaikouran satamassa. Tavallinen talvievias, tuhansia yksilöitä.

Recurvirostridae (2 pesii, toinen E, 1 harhailija).

45. *HIMANTOPUS HIMANTOPUS*, pitkäjalka, Pied Stilt (Poaka). Runsas, näimme lajia monin paikoin suurinakin yhdyskuntina. Vaatii kuitenkin kosteikkoja, mutta juottopaikatkin tuntuivat riittävän. Väritys vaihteli (mustan määreä), minkä arvelaan johtuvan risteytymisestä mustapitkäjalan kanssa.

Lajin alkuperä täällä on australialainen. Australiassa väri vaihtelu ei esiinny. Uusiseelantilaisista väri vaihteluista on kuvitusta Haymanissa (s. 233). Toisissa kirjoissa omana lajinaan, australianpitkäjalka, *H. leucocephalus*.

46. *HIMANTOPUS NOVAE-ZE(A)LANDIAE*, mustapitkäjalka, Black Stilt (Kaki). Huippuharvinainen pesijä E-saarella, joka vaarassa hybridisoitua pois paljon runsaamman (a-) pitkäjalan vuoksi. Hayman et al. ilmoittaa puhtaiden parien määräksi vain 10-15 (n. 1980-luvun alku).

Saarella kuulumme kaksi tietoa n. 50 yksilöä ja jopa lähes 100. Suojelu on tiukkaa ja tutkimus nykyään intensiivistä. Me näimme parin lähellä Mount Cookin lentokenttää ja yhden linnun (kaukaa, ainakin asiantuntijat väittivät puhtaaksi) Ellesmeren lahdella (pesintä jo ohi). Checklist (1990) arvelee ainoksi pesimäalueeksi Waitakiojen vesistön. Pesii jokikivikoilla ja läheisillä kosteikoilla yksittäisin parein.

Stercorariidae (2 pesii, 2 vierailee säännöllisesti, 1 rari).

47. *STERCORARIUS PARASITICUS*, merikihi, Arctic Skua. Näimme pari kihua Kaikouran ulkopuolella kumivene-seikkailullamme, ainakin toinen kiinni ajetuista oli selvästi merikihi, mutta toiseen jäi vähäinen pomarinuksen mahdollisuus. Molemmat ovat säännöllisiä vieraita näillä vesillä kesäaikaan.

Laridae (3 pesii, joista 1 E)

48. **LARUS DOMINICANUS**, etelänselkälökki, Dominican Gull (Karoo). Saarten ainoa mustaselkäinen lokki, josta käytetään myös nimiä Kelp ja Southern Black-backed. Sama laji, kooltaan selkälökin ja merilökin välistä, enemmän merilökkimäinen suhteitaan, esiintyy Australiassa ja Etelä-Amerikassa.

Näitä näkyi joka paikassa, myös kaatopaikoilla (Mount Cook), mutta yksi lokki vastaan 25 keaa oli liian kovaa lokille.

49. **LARUS NOVAEHOLLANDIAE**, hopealokki, Red-billed Gull (Tarapunga). Runsain saarten kolmesta lokkilajista. Yhdyskuntia rannikon saarilla ja liikkui myös sekä kaupungeissa että jokivarsissa. Tyypiltään naurulokkiryhmä, mutta vaikutti vähän isommalta (kirjassa ei eroa).

50. **LARUS BULLERI**, uudenseelanninlokki, Black-billed Gull. Melko runsas, näkyi myös edellisen seurassa esimerkiksi kaupunkien suihkulähteillä ja puistoissa. Pesii jokivarsilla. Merenrannalla ei tätä nähty.

Sternidae [8 pesii (näistä 2 E), 7 harhailee]. Eteläsaaren tiiratarkkailu on eksoottista, mutta lajistollisesti ei kovin antoisaa. Pohjoissaarella olisi voinut nähdä kymmenkunta lisälajia.

51. **STERNA ALBOSTRIATA**, uudenseelannintiira, Black-fronted Tern (Tarapiroe). Nähtiin useissa paikoissa jokivarsilla ja niittyjen yllä hyönteispyynnissä, ei rannikolla. Chlidonias-tyyppinen (tosiaan näytti), johon myös Harrison viittaa. Endeeminen uusiseelantilaislaji.

52. **STERNA STRIATA**, mustanokkatiira, White-fronted Tern (Tara). Runsain meritiiralaji, jota näimme niin Otagoossa kuin Kaikourassakin sekä silloin tällöin muualla mm. joilla. Aiemmin arveltu endeemiseksi saarten lajiksi, mutta pesii nyt myös Australiassa.

Columbiformes

Columbidae (4, joista 3 I, pesii).

53. **COLUMBA LIVIA**, kalliokyyhky, Feral Pigeon. Aitoja puluja siellä täällä, mutta lisäksi kalliokyyhkymaastoon asettuneita yksilöitä Kaikouran lintuvuorilla.

54. **HEMPHAGA NOVAESEELANDIAE**, uudenseelanninkyyhky, New Zealand Pigeon (Kereru). Euroopalaisiin puluihin tottuneelle yllättävä

vihreä-valkoinen ja varista isompi kyyhky oli yllättävä. Näimme jokusen yksilön eri puolilla. Arvellaan olevan sopeutumassa eksoottisiin ympäristöihin ja taantuman pysähtyneen.

55. **STREPTOPELIA CHINENSIS**, aasianturturikyyhky, Spotted Dove. Ei Eteläsaarella, mutta Aucklandin eläintarhareissulla näimme tätä villinä ja vapaana mm. eläintarhan alueella.

Psittaciformes

Nestoridae (2 E pesii, lisäksi 1 extinct [Norfolk-saaren laji]).

56. **NESTOR MERIDIONALIS**, kaka, Kaka. Harvalukuinen molemmilla saarilla alkuperäismetsissä, Eteläsaarella pääasiassa lännessä, mutta solia myöten levinneisyys ulottuu länne-mäs kuten esim. ainoassa tapaamispaikassamme Victoria Rangen ja Lewis Passin välillä. Koko kuin seuraavan, ääni erilainen (nimet!) ja jonkun verran eri muotoiset siivet.

57. **NESTOR NOTABILIS**, kea, Kea. Eteläsaaren vuoristometsissä nykyään suhteellisen runsas ja menestyvä. Aiemmin vainottu lampaantappaja. Pesii korkealla lähellä metsänrajaa (aina yli 760 metrissä), josta käy myös laaksoissa ruokailemassa, esim. kaatopaikoilla (Arthur's Pass ainakin 25 yksilöä illalla) ja asutuksen piirissä. Tutkii kaikkea mahdollista kiinnostuneena ja voi rikkoa paikkoja, mm. autoja.

Cuculiformes

Cuculidae (2 pesii, 4 harhailee).

58. **EUDYNAMYS TAITENSIS**, atollikäki, Long-tailed Cuckoo (Koekoeka). Pieni käki, jolla piiitkä pyrstö, siksi 40 cm pitkä - lennossa kuin hoikka risti. Helppo löytää äänestä, joka kuin mekaaninen viherpeipon/järripeipon ryystäminen. Pesii vain alkumetsissä, jossa isäntälajeja (Brown Creeper, kiipijämaluria, Yellowhead, mohuaa; P-saarilla Whitehead). Muuttaa talveksi Fidzi- ja Society-saarille.

Tapasimme Arthurs Passissa (1) ja Kumara-Hokitika pikkutien varrella (läh. Kumaraa 3-4 kilpaa mekastavaa).

Strigiformes

Strigidae (2 pesii, toinen I, toinen E, lisäksi 1 extinct [Sceloglaux albigacies]).

59. **NINOX NOVAESEELANDIAE**, australianhaukkapöllö, Morepork. Läntisellä vuoristoalueella vaikutti runsaalta, sillä suhteellisen

vaivattomasti kuulimme Victoria Rangen - Reeftonin välillä 3-4 yksilöä tunnissa kiwiprojektin kylkiäisenä. Näkemään emme päässeet. Pera oli kuullut kuulemma seitsemän meidän jälkeemme. Nimi ei tarkoita "lisää lihaa" (saattaa tarkoittaaakin?), vaan tulee soidinäänestä, jollaisena nälkäiset siirtolaiset sen kai kuulivat...

Coraciiformes

Alcedinidae (2 pesii, toinen I).

60. **HALCYON SANCTA**, pyhimyskalastaja, New Zealand Kingfisher (Kotare). Tämän kalastajan pitäisi olla suhteellisen laajalle levinnyt ja helposti löydettävä. Levinneisyys on tosin pohjoiseen painottunut. Niinpä me näimme vasta retken lopulla pari yksilöä, toisen Greymouthin - Reeftonin välillä ja toisen jossain itärannikolla tien varressa.

Passeriformes

Xenicidae (4 E, joista 1 tn extinct, 1 huippurari), vilistäjä.

61. **ACANTHISITA CHLORIS**, metsävilistäjä, Rifleman (Titipounamu). Yksi viehättävimmistä kohdatuista linnuista. Vilkas kahdeksansenttinen "pyrstötön" uunilinnun värinen "puu-

Larus novaehollandiae, tarapunga eli hopealokki elää naurulokin elämää vastajalkaisten puolella palloamme.

Heikki Luoto, Australia, Cairns 25.7.1991

Esa Lehtiköinen

kiipijä". Ääni terävä ja nopea tsi(t)-tsi(t) tai myös sarjana. Helppo löytää sen avulla. Viihtyy myös mäntyistutuksilla, vaikka me näimme vain alkumetsissä. Vaikutti suhteellisen runsaalta.

Alaudidae (1 I)

62. *ALAUDA ARVENSIS*, kiuru, Skylark. Kiuru oli levinnyt kauttaaltaan avomaille ja asusteli mm. albatrossien ja pingviinien naapurissa eikä kaukana keastakaan.

Hirundinidae (1 pesii, 1 harhailee).

63. *HIRUNDO TAHITICA*, tyynenmerenpääsky, Welcome Swallow. Pesinyt ensi kerran 1958 Pohjoissaarella. Ei ole tuotettu vaan itse levinnyt. Nyt laajalle ja tasaisesti levinnyt myös Eteläsaarella, ainakin itäpuolella. Näimme monissa paikoissa, mm. tyypillisesti silloissa.

Prunellidae (1 I).

64. *PRUNELLA MODULARIS*, rautiainen, Hedgesparrow. Tuotu 1860-luvulla ja levinnyt kaikille saarille, habitaattivaatimukset vaikuttivat väljiltä - ehkä brittiläisten rautiaisten tapaiset. Nähtiin ja kuultiin monien monissa paikoissa, myös alkumetsissä.

Muscicapidae (13, joista 9 E, 2 I, 1 rari, 1 extinct [Turnagra capensis, NZI Thrush = Piopio]).

Tässä hetken ajan menen jaottelemaan ihan alaheimotasolle asti, koska haluan korostaa seuraavien lajien omaperäisyyttä. On se ehkä paikallaan siksin, että M. on niin ylettömän laaja heimo. *Acanthizinae* (Australasian warblers), toisinaan -> *Sylviinae*.

65. *MOHOUA (FINSCHIA) NOVAESEELANDIAE*, kiipijämaluri, Brown Creeper (Pipipi). Tämä löytyi puhtaasti ostamamme nauhan ansiosta. Emme nähneet lintua, mutta pystyimme tuntemaan nauhan avulla laulun Victoria Forest Parkissa kiivi-illan retkellä sekä seuraavana päivänä jossain Springs Junctionin tienoilla.

Sievän näköinen lintu, jonka mielel-

Tarvitaanko kaiken varalta määritysartikkeliä selvittämään, miten kuvan lokki, etelänselkälokki (*Larus dominicanus*, Dominican Gull, Southern Black-backed Gull, Kelp Gull, Karoro), erotetaan selkä- ja merilokista. Voihan aluksi paljastaa, että sen koivet ovat kalpeankeltaiset.

lään olisi nähtykin. Checklist on niuk-
kasanainen lajin suhteen, mutta Falla et
al. kertoo, että tämä asuttaa myös
"eksoottisia" metsiä ainakin, jos ne
ovat lähellä alkumetsiä.

66. GERYGONE IGATA, uuden-
seelanninmaluri, Grey Warbler (Rirori-
ro). Uudemmissa kirjoissa tuntee engl.
nimen New Zealand Grey Flyeater.
"Harmaakerttu" on hyvin kestänyt ha-
bitaatin muutokset. Tavataan myös puisto-
issa ja puutarhoissa kautta saarten.
Itsekin löysin mm. kampukselta.

Laulu hyvin erikoinen täsmälleen vi-
helleltävissä oleva kaunis ja korkea
melodia. Viuhkamonarkin ohella useim-
min tapaamamme alkuperäislaji.

Rhipidurinae, viuhkamonarkit.

67. RHIPIDURA FULIGINOSA, ti-
aisviuhkamonarkki, Fantail (Piwakawa-
ka). Mustavalkea pitkäpyrstöinen (kuin
pyrstötiaisen pyrstö) elois ja söpö lin-
tu, jota oli kuten edellistä monissa met-
sissä ja puistikoissa. Kuten edellä todet-
tu, runsaslukuinen ja helppo löytää.

Eopsaltriidae (Australasian Robins),
toisinaan -> Muscipapinae.

68. PETROICA AUSTRALIS, uu-
denseelanninsieppo, Robin (Toutou-
wai). Näimme tämän robinin kerran
erinomaisesti n. 30 km ennen Arthur's
Passia olevalla retkeilyalueella (erin-
omainen paikka, en muista nimeä, jossa
olisi voinut olla pidempään, jos vain
olisi ollut aikaa). Lisäksi kuulumme seu-
raavana päivänä lajin parissa paikassa.

Yllättävän näköinen pyöreä, kookas
pikkulintu. Itse asiassa havainto-
paikkamme ovat alueelta, jossa laji ei
ole mitenkään runsas. Ei myöskään mi-
kään puutarhalaji, vaan lähinnä alku-
metsien laji edelleen. Minulle ei ensim-
mäisenä tullut mieleen antaa tälle siep-
po-johdannaista nimeksi.

69. PETROICA MACROCEPHA-
LA, peukaloissieppo, Tomtit (Ngi-
ngiru). Mount Cookin alkumetsässä
näimme JS:n kanssa yhden, ja muut
missasivat. Myöhemmin paikattiin muil-
lekin, ainakin Arthur's Passissa ja taisi
olla muuallakin. Lähinnä alkumetsissä,
mutta jonkin verran levinnyt pensaik-
koalueille. Ei puutarhoissa.

Turdinae

70. TURDUS PHILOMELOS, lau-
lurastas, Song Thrush. 1860-luvun tuon-
teja, niin kuin useimmat. Erittäin runsas
puutarhoissa ja pensasaidoissa. Niukka
alkumetsissä - tapasimme Mount Co-

killä muistaakseni tämmöisessä.

71. TURDUS MERULA, mustaras-
tas, Blackbird. Kuten edellinen. Uuden
Seelannin Atlaksen mukaan saarten le-
vinnein laji. Tähän liittyy se, että musta-
rastas on onnistunut leviittäytymään
spontaanisti useimmille etäissaarillekin.
On tosin moni muukin tuontilaji, muttei
aivan yhtä tehokkaasti.

Zosteropidae (1), silmälasilinnut

72. ZOSTEROPS LATERALIS, ho-
pearilli, Silvereeye (Tauhou). Run-
sas, useimmissa pensaikoissa esiintyvä laji.
Checklistin mukaan ilmeisesti runsain
ei-tuotu varpuslintulaji nykyään. Lajin
historia on hieman epäselvä, mutta var-
haisten tutkimusmatkailijoiden ja ma-
orien mukaan ei ole ollut saarilla aina.

Suurempi immigraatio 1856, jolloin
maorit antoivat sille yo. nimen, joka
merkitsee "muukalainen" (stranger).
Tätä tavattiin yksittäisissä pensaissa-
kin suurin piirtein kaikkialla missä kul-
jeskelimme auton ulkopuolella.

Meliphagidae (4, joista 3 E ja 1 ha-
hailija).

73. ANTHORNIS MELANURA,
makomako, Bellbird (Korimako, Ma-
komako). Suhteellisen runsas alkupe-

räislaji, joka levinnyt myös eksoot-
tisiin metsiin. Kuitenkin esim. Christ-
churchin puutarhoissa niukasti (arvelen
kuulleeni kerran kampuksella). Ta-
pasimme kutakuinkin kaikkialla alku-
metsissä. Robinin kohdalla mainitussa
metsikössä useita lintuja yhtäaikaa.

74. PROSTEMADERA NOVAE-
SEELANDIAE, tui, Tui. Tuin rinta-
höyhenten näkeminen oli tuottaa vai-
keuksia. Kiiviretken illansuussa lopul-
ta onnistui Victoria Forest Parkissa
erittäin vaativassa maastossa. Sen jäl-
keen kuulumme (kun opimme äänen
tuntemaan) vielä pari muuta samalla
alueella. Lajin ei pitäisi olla enää taan-
nut ja paikoitellen se leviää eksootti-
siin metsiin/puutarhoihin.

Emberizidae (2 I)

75. EMBERIZA CITRINELLA, kel-
tasirkku, Yellowhammer. Run-
sas viljelysmailla kautta maan. Nähtiin pal-
jon, koiraiden keltapäisyys oli sääntö-
nä. Levinnyt mm Chatham- ja Kerma-
dec-saarille - Checklist antaa ymmärtää
- spontaanisti.

Fringillidae (4 I)

76. FRINGILLA COELEBS, peip-
po, Chaffinch. Yksi runsaimpia lintuja

Pihamaina tuotiin Uuden Seelannin Etelä- ja Pohjoissaarille 1870-luvulla.
Nykyisin laji esiintyy vain Pohjoissaarella.

pääsaarilla. Atlaksen toiseksi runsaimmin raportoitu laji. Myös levinnyt osalle etäissaarista. Ei voinut olla näkemättä. Tarkkaan ei peippoja tutkittu, mutta isoja eroja euroopalaisiin kantoihin ei ollut.

Geneettisestä erilaistumisesta on menossa näiden tuontilajien suhteellisen intensiivisiä tutkimuksiakin jo nyt, joskin tuontilajit aluksi olivat jääneet vähän vähemmälle huomiolle.

77. CARDUELIS CHLORIS, viherpeippo, Greenfinch. Runsas kautta maan myös tämä siemensyöjä. Samat sanat kuin edelliseen lajiin sopivat tähänkin. Osalla etäissaarista oma kanta. Näimme runsaasti, tämäkin kuin kotoiset lintumme.

78. CARDUELIS CARDUELIS, tikli, Goldfinch. Runsas asutuilla alueilla.

79. CARDUELIS FLAMMEA, urpiainen, Redpoll. Runsas, suhteellisesti runsaampi korkeammalla sanoo kirjallisuus, mutta esiintyi kyllä esim. Taitarossa albatrossien tuntumassa ja Canterburyn yliopiston kampuksella.

Ploceidae (1 I)

80. Passer domesticus, varpunen,

House Sparrow. Runsas asutuilla alueilla. Lisäksi myös maaseudulla ja luonnossa eräällä lailla luonnonvaraisena - nimittäin jokivarsien Eucalyptuksissa oli lehdistä tehtyjä pallopesiä monissa paikoissa.

Sturnidae (2 I)

81. STURNUS VULGARIS, kottarainen, Starling. Runsas ja laajalle levinnyt karjanhoidon seuralainen. Missä oli lampaita tai nautoja, siellä oli kottaraisia. Lisäksi asutuskeskusten puistoissa.

82. ACRIDOTHERES TRISTIS, pihamaina, Indian Myna. Eteläsaarella ei mainalintua ole. Tämä "hoidettiin" Aucklandin eläintarhasta. Tuotettu molemille saarille 1870-luvulla, mutta hävisi Eteläsaarelta jo vuoteen 1890 mennessä. Pohjoissaarella pitkään suppea levinneisyys, mutta 1940- ja -50-luvuilla nopea levittäytyminen laajalle.

Cracticidae (1 I), huiluvarikset

83. GYMNORHINA TIBICEN, isohuiluvaris, Australian Magpie. Levinnyt kautta maatalousalueiden ja tavallisia isoja lintuja autolintuturistin havaittavaksi. Alunperin runsaampi Pohjoissaarella, mutta nyt oli runsas itäosassa Eteläsaarta kaikkialla missä kuljimme. Vuoriston ylemmistä osista, mistä maatalouskin suureksi osaksi puuttui, ei ollut enää näitä.

Paljon näimme, paljon jäi näkemättä. Kokonaisuuteen olen tyytyväinen. Jos olisi ollut viikko pari enemmän aikaa, kierrokseen olisi kannattanut lisätä Stewartin saarella käynti ja Fjordlandia palanen sekä päättää retki Pohjoissaaren subtrooppisille alueille. Holarktisia kahlaajia talviasuissaan olisi nähnyt Pohjoissaaren ja Cookinsalmen kahlaajarannoilla. Puutteita jäi siis aika paljon. Jos ne jäävät vaivaamaan, voi aina lähteä uudestaan. Ainakin olisi paremmin valmistautunut.

Loppusanat

Ja miksikö olin Uudessa Seelannissa. Syynä oli 20. kansainvälinen ornitologikongressi, jonka viikon ohjelman lisäksi oli tarkoituksenmukaista olla perillä toinenkin pidennetty viikko, kun ei kovin usein huvita lähteä lähes keskeytymättömälle 25 tunnin lentomatalle. Mukavana lintuhavainnointiinkin paneutuneena matkaseurana olivat retkil-

lä Rauno Alatalo, Erkki Korpimäki ja Jukka Suhonen. Ja kongressimarkkinoilla istuivat samassa olutteltassa samassa suomalaispöydässä (tietenkin) myös lisäksi Yrjö Haila, Ilpo Hanski, Pertti Koskimies, Markku Kuitunen, Harto Linden, Olli Paasivirta, Hannu Pöysä, Pertti ja Helmi-Irene Saurola ja Raimo Virkkala. Terveiset heillekin, jos sattuvat tämän kertomuksen näkemään.

Kirjallisuus

Brittiläisperinteen mukaisesti Uudesta Seelannista on olemassa hyvää lintukirjallisuutta ja pääsaarten linnusto tunnetaan varsin hyvin. Merilintujen kanssa voi tehdä vielä uusia havaintoja, jos pääsee kiertelemään ulkosaarille tai jaksaa etsiskellä vuoristoista niiden pesäkoljoja. Suosittelavaa luettavaa ennakkovalmistautumiseen on seuraavassa luettelossa.

Bull, P.D., Gaze, C.J.R. & Robertson, C.J.R. (): The Atlas of Bird Distribution in New Zealand. - New Zealand Wildlife Service, Ornithological Society of New Zealand. Perinteinen lintuatlas, irtolehtikansiona.

Ellis, B. (1987): The New Zealand Bird-watchers' Book. - Reed, Methuen. Lähinnä lintuharrastusopas, mutta sisältää lyhyttä matkaa varten sopivasti myös alueittaista retkeilykohdekuvausta - mistä löytyy mitäkin. Ei tarkkoja ajonuuotteja.

The Checklist Committee (1990):

Checklist of the Birds of New Zealand and the Ross Dependency, Antarctica. Third edition. Random Century and The Ornithological Society of New Zealand. Yksityiskohtainen tieto lajien entisestä ja nykyisestä esiintymisestä saarilla.

Falla, R.A., Sibson, R.B. & Turbott, E.G. (): The New Guide to the Birds of New Zealand. Collins. Perinteinen kenttäopas värikuvatauluineen. Sisältää koko lajiston, joskin taksonomiasa on eroja esim. Harrisonin merilintukirjaan nähden. Bongarin kannattaa perehtyä nykyisiin (ja entisiin) lajirajoihin muistakin lähteistä.

Reader's Digest (): Reader's Digest Complete Book of New Zealand Birds. Reed, Methuen. Parempi kuin kotimainen vastaava kirja, tai ainakin asiapioisemmin toteutettu. Tekstit perusteellisemmat, valokuvakuviut. Löytyy yliopiston pääkirjastosta. □

Mustapäätasku, eteläinen rotu. *Saxicola torquata rubicola/hibernans*. Kuvattu tammikuussa.

Tunisia - vastakohtien maa

Kirjoitus pohjautuu kirjoittajan, Soili Leveelahden, Jukka J. Nurmen, Markku Santamaan ja Keijo Wahlroosin marras-joulukuussa 1991 tekemään Tunisian matkaan sekä useisiin eri matkakertomuksiin ja raportteihin maan linnustosta.

teksti & kuvat Jyrki Normaja

Edellisellä sivulla surutaskun läntisen rodun koiras marraskuussa. *Oenanthe lugens halophila*.

Tunisia on maa idän ja lännen välissä. Valtio, jossa ihmiset ovat islaminuskoisia, mutta naiset kulkevat silti farkuissa. Maa, jossa voi nähdä sekä iberiantöyh-tökiurun että arosuohaukan.

Viime vuosina on suomalaisten lintuharrastajien ulkomaanretkeily lisääntynyt lähes räjähdysmäisesti. Eilatissa on käynyt lähes jokainen, ja viime vuosina on entistä enemmän alettu käydä myös muualla, etupäässä Marokossa ja Turkissa.

Suunnitellessamme syksyn retkeä katsoimme a) karttaa, b) tiliotetta ja c) lentoaikatauluja. Näitä kolmea sopivas-

ti yhdistelemällä nousimme 24.11. koneeseen Seutulassa, määränpäänä Tunisian tunnetuin lomakaupunki Sousse.

Yleistä

Tunisia on pienin Pohjois-Afrikan valtioista. Vaikka se on islamilainen maa, on se arabimaista länsimaisin. Tunisialaiset naiset eivät kulje yleensä hunnutettuina, ja nuoret - joita on todella paljon - voisivat vaatetuksensa puolesta olla vaikka ranskalaisia.

Tunisiassa autonvuokraus on kallista, bensini halpaa, ruoka hyvää ja ihmiset ystävällisiä. Koska Tunisia on suhteellisen pieni maa ja tiet ovat hyviä, on liikkuminen ympäri maata suhteellisen vaivatonta. Tunisiaan voi mainiosti mennä "perheretkelle", mutta siellä saa varmasti innokaskin lintumies kuluttua pari viikkoa jatkuvasti lintuja katsellen. Nähtävää nimittäin riittää!

sellen. Nähtävää nimittäin riittää!

Tunisia on monipuolinen maa. Pohjoisessa maisemaa luonnehtivat Atlasvuoriston itäisimmät huiput ja laajat viljelysalueet. Myös maan parhaat lintujärvet löytyvät täältä. Peltokasvien lisäksi Tunisian viinit ja sitrushedelmät kypsyvät pohjoisessa. Maan keskiosissa on laajoja ruohotasankoja sekä oliivipuuta - kilometreittäin suoria puujonoja. Myös suuria suolaliejukoita, chotteja, on maan keskiosassa. Eteläosassa on kuivaa. Kasvillisuus vaihtuu ruohotasangoista piikkipensaikkoiseksi puoliaavikoksi ja loppuu sitten kokonaan. Tunisian eteläosassa on loputon määrä hiekkaa.

Koska kasvillisuus on monimuotoista, on myös lintuja lajistollisesti ja varsinkin pohjoisen järvillä - myös yksilömääräisesti runsaasti.

Eksoottista aavikkolajistoa

Maan eteläosien aavikoilla ja keitailla on lajisto suomalaiselle lintumiehelle kaikkein oudointa. Aavikkokertut, arokorpit ja atlaskertut ovat lajeja, joita ei löydy edes Euroopan lintuoppaasta. Samoin erilaisia taskuja (yleisimpinä kirjo- ja aavikkotaskut) sekä kiuruja (esimerkiksi pikkuaavikko-, aavikko-, kirjosiipi- ja saharankiurut) ovat paikoittain hyvinkin yleisiä. Keitailla löytyy muun muassa palmukyyhkyjä ja kyläsirkkuja.

Etelässä on myös aavikkojärviä, joiden linnusto on runsas ja monimuotoinen. Kahlaajista mustajalkatylly ja pitkäjalka ovat yleisimpiä. Myös mustaibiksiä retkeilee järvillä. Rantapusikot puolestaan ovat kerttujen valtakuntaa. Samettipääkerttu on yleinen, mutta paikoitellen pikkupensaskerttu on tavallisin pusikissa kähmijä. Talvisin atlaskerttujen viihtyy näillä järvillä. Harjalintu on joissakin paikoissa jopa runsaslukuinen.

Tunisian länsiosassa, noin puolessavälissä maata pohjois-eteläsuunnassa on ainakin eurooppalaisten lintumiesten tuntema "taskutie". Tämän tien varrella on helposti hoidettavissa suuri osa Pohjois-Afrikan erikoisuuksista: kruunu- ja täplähietakana, aavikko-, pikkuaavikko-, kirjosiipi- ja saharankiuru, aavikko-, kirjo-, musta- ja surutasku, joka täällä on rotua *halophila* (tämä

rotu esiintyy ainoastaan Marokossa, Algeriassa ja Tunisiassa - itäisemmistä roduista poiketen tämän rodun naaras on eri näköinen kuin koiras).

Myös kaulustrappi on silloin tällöin havaittu talvisin tämän tien varrella. Laji ei pesine Tunisiassa, vaan kyseessä lienevät talvella vaeltamaan lähteneet yksilöt Algerian pesimäalueilta. Yksi pikkutervapääskykolonia sijaitsee hyvin lähellä tätä tietä, ja linnut myös talvehtivat alueella.

Tunisian pohjoisosissa linnusto on tyystin erilainen. Maan luoteiskolkassa on korkkitammimetsien peittämiä vuorenrinteitä, joilta etsivä löytää mm. etelänpuukiiپیچیت, tulipäähippiäisiä ja atlastikkoja. Monilla lajeilla on täällä oma rotunsa. Kuusitiainen esimerkiksi on aivan keltavatsainen ja -poskinen, rotua *ledouci*. Eikä näiltä vuorilta ole kovin montaa kymmentä kilometriä algeriannakkelin (*Sitta ledanti*) pesimäalueille... Koska Algeria on niin lähellä, on alueella valokuvaaminen paikallisten viranomaisten mukaan kiellettyä. Kuvata saa vain, mikäli on Tunisiasta hankittu lupa.

Garaet Ichkeul -järvellä 200 000 vesilintua

Muulla maan pohjoisosassa maa on tasaista. Laajoilla laidunniityillä ja viljelysaukeilla viihtyvät lehmähaikarat, iberiantöyhtökiurut ja pensassirkut. Alueen puutarhoissa puolestaan piilottelevat monet kertut, samettipääkerttu yleisimpänä. Tulipäähippiäisen vieno kutsuaäni ja pippurilinnun voimakas huilumainen vihellys tulevat myös tutuiksi.

Tunisian koillisosassa on suomalais-tyyppisiä lintupaikkoja, järviä ja suistoalueita. Garaet Ichkeul on noin kymmenen kilometriä pitkä järvi, jolla arvioimme olevan 200000 vesilintua. Vesilintujen lisäksi alueella oli tietysti myös paljon muuta, mm. 1400 avosettiä, kymmeniä jalohaikaroita, flamingoja, arokiuruja ja lehmähaikaroita.

Rannikolla sijaitsee Ghar-el-Melhin jokisuisto. Alueella pääsee liikkumaan mainiosti laajan laguunin pohjoisrantaan kulkevaa tietä pitkin, josta hallitsee sekä laguunin haikarat ja lokkilinnut (kaitanokkalokki on yleinen) että puutarhoissaja vuorenrinteillä piilottelevat

Tunisiassa on runsaasti nähtävää, mm. monia kiurulajeja. Kuvassa paksunokkakuru, *Rhamphocoris clotbey*. Kuvattu tammikuussa.

Tunisian pääkaupungista Tunisista lähtee moottoritie Karthagoon, muinaisen Välimeren alueen ehkä tärkeimpään kauppapaikkaan ja Rooman valtakunnan ankaraan viholliseen (muistatehan latinantunneilta roomalaisen senaattorin kuolemattoman lauseen "Ceterum censeo Karthaginem esse delendam" eli "Muuten olen sitä mieltä, että Karthago olisi tuhottava").

Tämä tie halkaisee suunnilleen kah-tia Lac de Tunisin, yhden parhaista lintupaikoista koko maassa. Flamingot, merimetset, kaitanokkalokit ja valkoposkitiirat pörräävät järven yllä edestakaisin, kun taas kymmenien lintujen mustakaulauikkuparvet löytyvät uimasta tien kummaltakin puolelta. Harvoin on lintujen katsominen näin helppoa: auto tien pientareelle, ja katsottavaa on riittävästi.

Hyviä retkikohteita perheellisellekin

L a u l u t a s k u , Oenanthe moesta, seuraa topakana maailman menoa Tunisian maaperällä. Kuvan koiras on kuvattu tammi-kuussa.

Perheen kanssa retkeilevä (ns. liikku-misrajoitteinen) lintumieskin löytää kat-sottavaa aivan Soussen läheisyydestä. Muutama kilometri Sousesta pohjoiseen sijaitsee Herglan kaupunki, jonka lounaispuolella sijaitseva järvi tarjoaa mahdollisuuden näyttää perheelle flamingoja ja haikaroita, varsinkin kapus-tahaikaroita. Järvi ja merenrannalla sijaitseva vedenpuhdistamo ovat eri puo-lilla tietä, ja esimerkiksi riuttatiiroja kannattaa valokuvata tieltä, jonka ali kulkee kanava järveltä puhdistamolle.

Kairouanin pyhän kaupungin pohjoispuolella muutaman kymmenen ki-lometrin päässä on Kelbia-järvi - tai ainakin pitäisi olla. Käydessämme alueella marraskuussa lähinnä veteen viit-taava asia oli paksujalka: se sentään kuuluu kahlaajiin. Siis: koska järvi on hyvin matala, se kuivuu helposti.

Sfaxin kaupungin eteläpuolella puolestaan sijaitsee laaja suola-allasalue, jolla kulkevia teitä pitkin näkee hyvin flamingoja, tiiroja (valkoposki-, musta- ja pikkutiuroja), kaitanokkalokkeja ja monia muita jo aiemmin lueteltuja lin-tulajeja.

Tunisiaan on helppo mennä. Moni matkanjärjestäjä tekee matkoja Sousseen, joka kannattaakin valita määrän-pääksi edullisen sijaintinsa vuoksi. □

KOWA -KAUKOPUTKELLA

KATSE KAUNIISEEN MAAILMAAN

TURKU • RAUMA • SALO

INSTRUMENTARIUM

Manfrotto®

ROTUSÄÄRET
EDULLISESTI

Se oikea fotokauppa.

KAMERAPALVELU

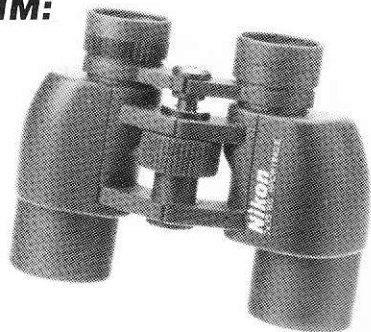
Kauppiaskatu 13, Turku
puh: 232 4114

TURUN

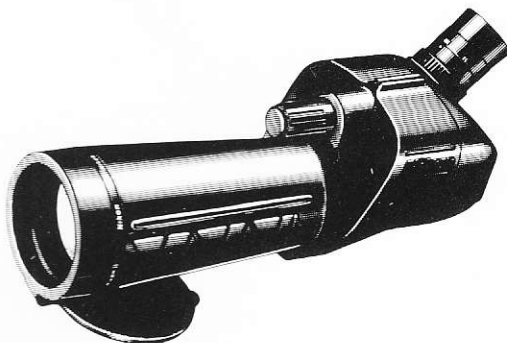
Nikon CENTER

**TULE TOTEAMAAN MIKSI NIKON-KIIKARIT
JA KAUKOPUTKET OVAT NIIN SUOSITTUJA!**

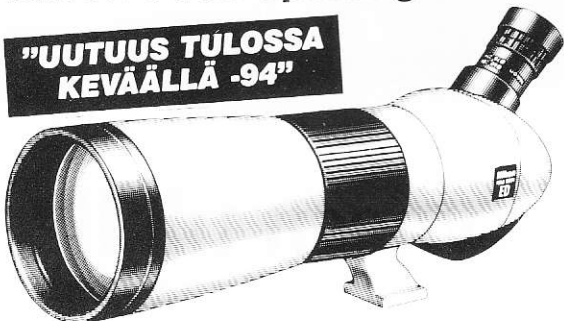
ESIM:

NIKON 7x35 Sporting II

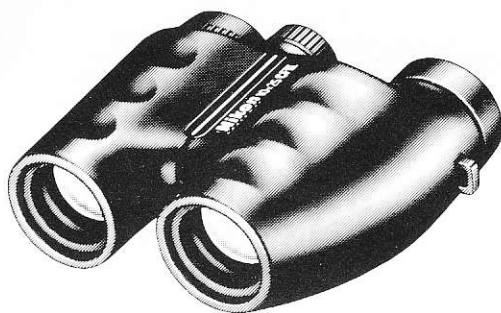

**NIKON kaukoputki A
zoom-okulaarilla**

**"UUTUUS TULOSSA
KEVÄÄLLÄ -94"**

Nikon kaukoputki ED 78A

NIKON 10x25 CF III

PS. "LINTUMIEHILLE HYVÄT TARJOUKSET JA MAKSUEHDOT"

RAJALA
CAMERA

**Yliopistonkatu 13
Puh. 25 16 222**

Juhani Virtanen - vuoden 1993 rengastaja

Sampo Kunttu & Rami Lindroos

Sampo Kunttu, Jarmo elokuu 93

Jo vuodesta 1970 alkaen on perinteisesti valittu vuoden rengastaja. Kierto-palkintona on Olavi Liukkosen lahjoittama rengastajapokaali, joka on vuosien varrella kiertänyt maamme nimekkäimmät rengastajat.

Vuoden 1993 rengastajaksi valittiin turkulainen Juhani Virtanen, joka on kautta aikojen kihlannut toiseksi eniten lintuja Suomessa. Juhaniin ansiot eivät varsinaisesti ole painottuneet vuoteen 1993 mutta Virtasen nimi kaiverrettiin pokaaliin vasta nyt, koska rengastajatoimikunnan jäsen ei voi nimitystä saada.

Eräs valintaperuste on pitkäaikainen, sinnikäs ja monipuolinen rengastustyö. Juhaniin kohdalla se varmastikin on totta, sillä pitkän uransa aikana hän on n.200 rengastuspinnansa lisäksi hankkinut mainetta pitkäaikaisena rengastajatoimikunnan jäsenenä.

Juhani Virtasen tarkempi esittely on julkaistu Ukulissa 4/92.

Uutta verta hyytyneen tilalle

Vuodenvaihteessa hallituksesta jäivät pois Erno Kärkkäinen, Timo Nikkanen, Mikko Suhonen ja Kaarina Virtanen. Tilalle kaikkietävä yleiskokous valitsi Rauno Laineen, Mikael Nordströmin, Juhana Pihan ja William Velmalan.

Rauno "Rauski" Laine

Jos et Raunoa vielä tunne, niin et voi kutsua itseäsi lintuharrastajaksi.

Mikael "Miksu" Nordström

Juuri intistä kotiutettu puäliruutsalainen opiskelija tempaistiin hallitukseen suoraan Dragsvikin rannikkojääkärisotapoliisikoirakoulutuksesta.

Juhana Piha

Yhdistyksen jyrkästä syöksykierteestä huolestuneena tämäkin vanha patu päätti tehdä comebackin. Herkkänä hetkenään hän lupautui hoitamaan yhdistyksen PR-puolen.

William Velmala

Tämä paimiolainen itujenmussuttaja-abiturienti joutui kuin huomaamattaan Jurmon vara-asemanhoitajan tehtävistä mukaan yhdistyksen muuhunkin toimintaan.

Muista henkilövaihdoksista mainittakoon Rasmus "Rasse" Mäen naki-

tus tiedotevastaavaksi Mikon tilalle. Rasmus on Miksun kaveri (ja muutenkin pimeä).

Lopuksi vielä pieni muistopuhe hallituksesta poisjääneille.

Erno "sivari" Kärkkäinen: Lempi-nimi kertoo kaiken. **Timo "Tykkään pienistä..." Nikkanen:** Esitti intin tekosyynä poisjäännilleen. **Mikko "Zuiho" Suhonen:** Miestä väsytti liikaa. **Kaarina Virtanen:** Lähti opettelemaan traktorilla ajoa Kemiöön.

KYLLÄ LÄHTEE!

Ilmoita kyhmyjoutsenen pesäpaikat!

Rami Lindros, Naantali tammikuu 89

Kyhmyjoutsenten pesimäkanta Lounais-Suomen saaristossa ja rannikolla on jatkuvasti voimistunut, mutta kukaan ei tiedä, kuinka paljon kyhmyjoutsenia saaristossamme todella pesii. Tätä ja muuta tietoa tarvitaan, koska kanta tulee kasvamaan yhä nopeasti.

Metsähallituksen Saaristomeren puistoryhmä, Saaristomeren tutkimuslaitos Seili ja Turun yliopiston Biologian laitos alkavat selvittää kyhmyjoutsenen kannankasvuun liittyviä asioita. Pyydämme Ukulin lukijoiden apua: Ilmoita kaikki pesäpaikat 1994! Lisäksi kertoneet kesäparvien esiintymisistä.

Pesäpaikan sijainnin voit ilmoittaa:
- Kunnan, kylän ja paikan nimen mukaan sekä etäisyyden ja suunnan

avulla tunnistettavasta karttapisteestä

- Yhtenäiskoordinaatiston avulla 185 m:n tarkkuudella (esim. 67312:1944)

- Merikartan koordinaatiston avulla 100 m:n tarkkuudella (esim. 60°34,3'N, 21°24,7'E)

Kesäparvien sijainnit voit ilmoittaa kohtuullisella tarkkuudella. Meitä kiinnostavat myös havainnot kyhmyjoutsenten aggressiivisesta käyttäytymisestä muita lintuja ja ihmistä kohtaan.

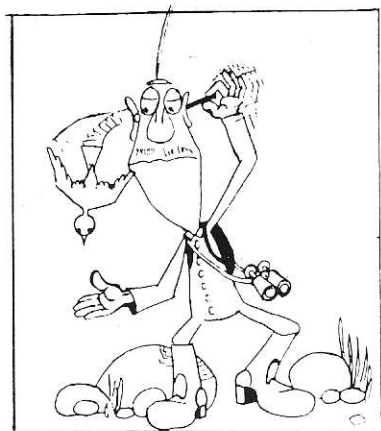
Aiomme arvioida pesimäkantaa myös tarkasti tutkittujen alueiden avulla. Saaristomeren eteläreunalta Mietoistenlahdelle ja siitä länteen Kustaviin olemme valinneet 16 karttaruudun (kukin 10*10 km) kaistat. Kullakin ruudulla on vastuhenkilö, joka laskee ruudun kaikki

pesivät ja pesimättömät linnut ja eräitä muita asioita. Ruutuja on vielä vapaana Nauvon-Merimaskun ja Taivassalon-Kustavin seuduilla. Jos olet kiinnostunut, ota heti yhteys.

Raportoimme tuloksista ensi talven Ukulissa.

Martti Soikkeli
Turun yliopisto
Biologian laitos 20500 Turku
Puh. 6335764, Fax 6336550

Carita Sunell
Sirkkalankatu 9 A 9
20500 Turku Puh. 2510830,
916-25071

Jurmon huulikirjasta

Koonnut Veijo Vänskä

Kadotettu

Ornitologin ehkä tärkeimmät työvälineet: Lintupihdit.

10.10.1970 poistui LK:n taskusta sataa sinivartiset lintupihdit. Katoamispaikka oli Männikön itäpää. Pihdit omisivat erittäin suuren muistoarvon. Ne olivat rutistaneet hilun kuhankeittäjän nilkkaan, moni huuhekajan jalka oli ympäröity renkaalla, jota juuri sinivartiset lintupihdit pusersivat. Pieni söpö pikkusirkku katseli ihmetellen pihtien kaudista sinistä kahvaa, kun sille rengasta puristettiin. Turturikyöhyksen rengastamista ei voi edes ajatella ilman sinivartisia lintupihtejä. Harjalinnun kirjajaan väriin loivat pihtien helakansiniset kahvat soman kontrastin ja nokkavarpuksen herisi onnesta, kun juuri sinipihdit puristivat renkaan sen lihavan nilkan ympärille.

Sinä arvoisa Jurmon vaeltaja, pidä silmäsi auki.

Pihtejään kaivaten **Leppa**

Löydetty yksi hanska

Tuntomerkit: Väri ruskeanharmaa, joka kuitenkin nuotiolla kuivattaessa muuttui tuhkanharmaaksi. Ilman peukaloa oli hansikkaassa tilaa neljälle sormelle, joista kuitenkin keskimmäiselle vain puolikas, koska sisällä oli vaivaispäästäinen (Sorex minimatus).

Hanska oli erittäin märkä, joten se ei voi olla sama, jonka Ossian Stenberg hukkasi pari viikkoa sitten kuivana. Koska kuitenkin Stenberg lupasi hillittömän 15 pennin löytöpalkkion + sympatiaa, niin toin hanskan aseman lämpöön. Jotta kuitenkin pikku päästäinen saisi pesiä rauhassa, jätän hanskan vielä tänne.

Vasta kun pikku päästäiset ovat läheneet lämpimästä kodostaan ulos kylmään kämppään, voi O. Stenberg harkita hanskan takaisin lunastamista seuraavin ehdoin:

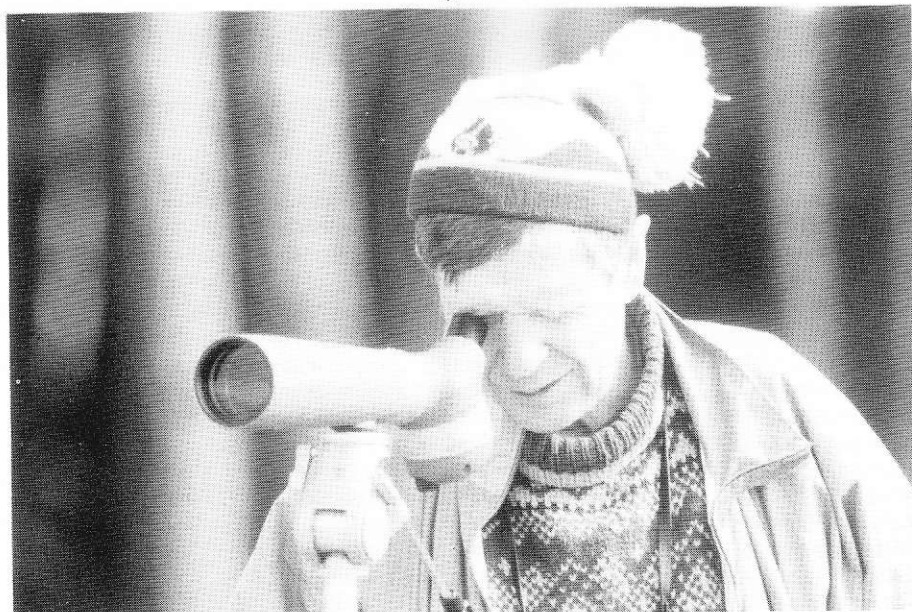
1. Ilmaiset ottelut kaikkiin TuTo:n kiekko-otteluihin.

2. Elinikäinen hansikashuolto pikku päästäisille.

3. Toinenkin puoli hanskoista on luotettava Jurmoon pannulapuksi.

Marraskuussa 1970 **Leppa**

Kuvagalleria

1950-luvun puolivälissä lintuharrastuksen aloittanut Jouko Tikkanen edelleen tarkkana Virolahden arktikamuuton seurannassa toukokuun lopulla 1990. Kuva Jouko Hakala.

Osoitemuistio 1994

Hallitus

Puheenjohtaja Markku Lauren Sydmo, 21600 Parainen	887 955
Varapuheenjohtaja Annika Forsten Aurakatu 20 A 5, 20100 Turku	318 404
Sihteeri Majja-Liisa Heikkilä Puutarhakatu 23 A 4, 20140 Turku.....	308 426
Rahastonhoitaja Petri Laine Mäkiläntie 5 a 15, 21530 Paimio.....	732 441
LYL-aluevastaava Sampo Kunttu Rauhankatu 13 A , 20100 Turku.....	304 424
Jäsen Rami Lindroos It. Pitkäkatu 37 B 58, 20100 Turku.....	2334 281
Jäsen Juhana Piha Norjankatu 25, 20740 Turku	2423 940
Jäsen Rauno Laine Rauhankatu 9 Bb 43, 20100 Turku.....	304562
Jäsen Mikael Nordström Lukoilantie 10 C 23, 20320 Turku.....	393654
Jäsen William Velmala Vähäjoentie 8, 21530 Paimio	805 186

Arkisto

Lintuhavaintoarkisto Sampo Kunttu ks. hallitus	
Lehtiarkisto Rami Lindroos ks. hallitus	
Järvilintuarkisto Asko Suoranta Koukkarinkatu 4 C 33, 20610 Turku.....	2446 619
Suoarkisto Antti Karlin Kalevantie 15 A 22, 23500 U:ki.....	922-24 040

Nuorisosaasto

Puheenjohtaja Sampo Kunttu ks. hallitus	
Sihteeri Paavo Sallinen Riukuaidankatu 4, 20780 Kaarina.....	2433 066

Jurmon lintuasema

Asemanhoitaja Veijo Vänskä 21650 Lillandet.....	926-54 258
Vara-asemanhoitaja William Velmala ks. hallitus	

Jäsentiedote

Tiedotevastaava Rasmus Mäki Linnankatu 28 B 22, 20100 Turku	2504448
--	---------

Toimikunnat

Aluerariteettikomitea

Puheenjohtaja Jarmo Komi It. Rantakatu 46A15, 20810 Turku	351124
Sihteeri Jyrki Normaja Eerikinkatu 27 B 20100 Turku.....	515371

Antikviteettikomitea

Puheenjohtaja Juha Vuorinen Katunpää 2 C 11, 20610 Turku.....	531 213
---	---------

Havaintotoimikunta

Sampo Kunttu ks. hallitus

Petolintutoimikunta

Seppo Pekkala Vaskitorvenkatu 11 as 3, 20880 Turku	354 582
--	---------

Tutkimustoimikunta

Esa Lehikoinen Mäntytie 14 E, 23100 Mynämäki.....	706 064
--	---------

Urheilutoimikunta

Tomi Kaijainen.....	2425 838
---------------------	----------

Varsinais- Suomen Linnut -kirjan toimituskunta

Puheenjohtaja Juhana Piha Norjankatu 25, 20740 Turku.....	2423 940
--	----------

Retkitoimikunta

Retkivastaava Kalle Larsson

Ukulin toimitus

Osoite: PL 67, 20101 Turku
Päätoimittaja: Rami Lindroos
Toimittajat:
Sampo Kunttu ks. hallitus

Pönttö- ja siemenasiat

tietoja hallitukselta

Loukkaantuneet eläimet

Anja Eerikäinen.....	484 062
----------------------	---------